Täysistunto

Keskiviikko 13.10.2021 klo 13.59—18.31

3. Pääministerin ilmoitus Afganistanin tilanteesta

Pääministerin ilmoitus PI 4/2021 vp

Keskustelu

Puhemies Anu Vehviläinen: Päiväjärjestyksen 3. asiana on pääministerin ilmoitus Afganistanin tilanteesta. Ulkoministeri Pekka Haaviston esittelypuheenvuoron jälkeen myönnän harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja. Vastauspuheenvuorot varataan täysistunnossa V-painikkeella. Asian käsittelyyn varataan aikaa puolitoista tuntia. [Hälinää]

Samalla, hyvät kansanedustajat, pyydän teitä, jotka ette aio osallistua tähän keskusteluun ja joilla on paljon asioita jollekin kollegalle, käymään näitä keskusteluja salin ulkopuolella. — Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.01 **Ulkoministeri Pekka Haavisto** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime kuukaudet ovat ravistelleet Afganistan-politiikkamme perustaa. Taliban-liikkeen nopea eteneminen Afganistanissa kulminoitui elokuussa hallituksen kaatumiseen, useiden suurlähetystöjen sulkemiseen ja kansainväliseen evakuointioperaatioon. Nyt valtaa Afganistanissa pitää tosiasiallisesti Taliban. [Eduskunnasta: Puhu vähän kovempaa, ei ole mikki päällä!] — Aha. Löytyykö täältä teknistä apua tähän?

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofoni on kyllä päällä, mutta jos tosiaankin tekniikan puolelta annetaan vähän apuja.

No niin. Kokeillaanpas vähän lisätä volyymia. — Taliban on nimittänyt maahan väliaikaiseksi hallitukseksi kutsumansa johdon. Kokoonpanossa ei ole naisia, ja se on etnisesti ja poliittisesti hyvin yksipuolinen.

Suomi uskoo, että kestävä ratkaisu voidaan saavuttaa vain inklusiivisen poliittisen prosessin kautta. Olemme hyvin huolissamme ihmisoikeustilanteesta sekä naisten ja tyttöjen osallistumisen rajoittamisesta yhteiskunnassa, työelämässä ja opetuksessa.

Humanitäärinen tilanne on kriittinen. Maailmanpankki varoittaa talouden, rahoitusjärjestelmän ja julkisten palvelujen olevan lähellä romahdusta. Jo ennen Talibanin valtaannousua maassa vallitsi pitkittyneen konfliktin, kuivuuden, köyhyyden sekä koronaviruspandemian aiheuttama humanitäärinen kriisi, joka nyt uhkaa pahentua entisestään. Kielteiset kehityskulut voivat johtaa lisääntyvään epävakauteen Afganistanissa ja lähialueilla. Tämä heijastuu myös Eurooppaan. Siksi epävakauden estäminen on myös Euroopan oma etu.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Den internationella evakueringsoperationen från flygplatsen i Afghanistan var unik i sitt slag. Finland evakuerade sammanlagt 414 personer, bestående av både personer som evakuerades på basen av statsrådets beslut och personer som evakuerades på grund av konsulära skäl. Evakueringarna verkställdes under press och i kaotiska omständigheter, då Taleban just hade gripit makten i landet. Jag vill tacka de tjänstemän och soldater som deltog i operationen i Kabul, i Helsingfors och i våra beskickningar. Samarbetet mellan de olika förvaltningsgrenarna fungerade friktionsfritt.

Evakuoinnit toteutettiin äärimmäisen paineen alla kaoottisissa olosuhteissa. Haluan kiittää virkamiehiä ja sotilaita, jotka osallistuivat operaatioon Kabulissa, Helsingissä ja edustustoissamme. Yhteistyö eri hallinnonalojen välillä oli saumatonta. Nyt on tullut aika kerätä evakuointioperaation opit, jotta Suomi olisi jatkossa entistäkin valmistautuneempi erilaisiin kriisitilanteisiin.

Osana evakuointioperaatiota tasavallan presidentti päätti eduskunnan myötävaikutuksella lähettää Puolustusvoimien suojausjoukon Kabulin lentokentän alueelle Suomen evakuointioperaation tueksi. Päätös tehtiin kansainvälisen avun antamista ja pyytämistä koskevasta päätöksenteosta annetun lain nojalla, ja se oli ensimmäinen kerta, kun lakia sovellettiin sen voimaantulon jälkeen. Päätöstä valmisteltaessa lain soveltamisalassa ilmeni joitain puutteita. Lain sanamuoto ei esimerkiksi tunnista tilannetta, jossa on tarpeen päättää Suomen viranomaisen toimimisesta ulkomailla itsenäisesti tai toista Suomen viranomaista tukien silloin, kun toiminta tapahtuu Suomen omista tarpeista lähtien ja ilman ulkopuolelta tulevaa avunpyyntöä. Ulkoministeriö on asettamassa poikkihallinnollista työryhmää arvioimaan lain muutostarpeita ja valmistelemaan hallituksen esityksen tarvittavista muutoksista. Työryhmä tulee antamaan tietoja työnsä etenemisestä myös eduskunnan valiokunnille.

Puhemies! Suomen Afganistan-politiikka on perustunut kokonaisvaltaiseen lähestymistapaan, jonka tavoitteena on ollut Afganistanin vakaus ja kehittyminen maaksi, joka ei luo uhkaa kansainväliselle tai alueelliselle turvallisuudelle ja kunnioittaa ihmisoikeuksia.

Viimeisten 20 vuoden aikana Suomi tuki kehitysyhteistyövaroista Afganistania noin 415 miljoonalla eurolla. Humanitäärisen avun ja humanitäärisen miinatoiminnan osuus kokonaissummasta on noin 46 miljoonaa euroa ja siviilikriisinhallinnan osuus noin 30 miljoonaa euroa. Suomen sotilaallinen kriisinhallinta maksoi vuosina 2002—2021 noin 350 miljoonaa euroa. Yhteensä 2 500 suomalaista sotilasta palveli Afganistanissa ISAF- ja RS-operaatioissa.

Afganistanista kertyneitä kokemuksia on hyödynnettävä, kun mahdollisia uusia sotilaallisen tai siviilikriisinhallinnan operaatioita suunnitellaan. Suomen osallistumisesta sotilaalliseen ja siviilikriisinhallintaan Afganistanissa laaditaan vaikuttavuusarvio. Arvion laatimista koordinoi ulkoministeriö, ja se tehdään yhteistyössä puolustusministeriön ja sisäministeriön kanssa. Vaikuttavuusarvio valmistuu kevätkaudella 22.

Suomen ja kansainvälisen yhteisön kehitysyhteistyöllä on kyetty edistämään haavoittuvien ryhmien asemaa ja naisten ja tyttöjen oikeuksia Afganistanissa. Äiti- ja lapsikuolleisuus ovat puolittuneet, ja miljoonat tytöt ovat päässeet kouluun. Avun myötä miljoonat ihmiset pääsivät terveydenhuollon, vesihuollon ja sanitaation piiriin. Nämä tulokset eivät ole kadonneet. Koulutus jää ihmisten pysyväksi pääomaksi. On kuitenkin selvää, että tulosten pidemmän aikavälin kestävyys riippuu siitä, mitä Afganistanissa tapahtuu seuraavaksi.

Puhemies! Afganistanin vakaus on yhä Suomen tavoite. Afganistan-politiikkamme on kuitenkin sopeuduttava uuteen tilanteeseen. Suomen Kabulin-suurlähetystö on väliaikaisesti suljettu ja kehitysyhteistyömme on keskeytetty.

Afganistan-politiikkamme nojaa EU:n ulkoministerien syyskuussa sopimiin suuntaviivoihin. EU-maat määrittelivät mittapuut, joita vasten toiminnan tasoa Talibanin kanssa punnitaan. Nämä mittapuut koskevat esimerkiksi ihmisoikeuksien, etenkin naisten ja tyttöjen oikeuksien, kunnioittamista.

Ulkoministerit keskustelivat myös EU:n Kabulin-edustuston avaamisesta. Tämä ei merkitsisi suhteiden normalisoimista vaan minimitason läsnäoloa humanitäärisen avun perillepääsyn ja evakuointien varmistamiseksi.

Toiminnassa yhä keskeisempi on alueellinen näkökulma. Kun toimintamahdollisuudet Afganistanissa kapenevat, on entistäkin tärkeämpää toimia yhteistyössä alueen maiden kanssa. Suomi kannattaa EU-aloitetta uuden poliittisen yhteistyöfoorumin perustamiseksi Afganistanin naapurimaiden kanssa.

Suomi keskittyy tällä hetkellä viiteen osa-alueeseen:

Ensinnäkin tavoitteenamme on lievittää Afganistanin akuuttia humanitääristä kriisiä. Olemme kaksinkertaistaneet humanitäärisen apumme Afganistaniin vajaaseen 7 miljoonaan euroon. Suomi myös antaa kansainvälisille järjestöille yleisrahoitusta ja tukee YK:n hätäapurahastoa, mitä kautta tukea ohjautuu Afganistanille.

EU-maiden kehitysministerien kokouksessa tällä viikolla jäsenmaat painottivat muun muassa humanitääristä apua ja Afganistanin sosioekonomisen romahduksen estämistä. Jäsenmaat jakavat näkemyksen, että akuutteja tukitoimia on tehostettava humanitäärisen avun ylitse, mutta talibanien kanssa ei tehdä yhteistyötä.

Toiseksi jatkamme työtä ihmisoikeuksien, etenkin naisten ja tyttöjen oikeuksien, turvaamiseksi. YK:n ihmisoikeusneuvosto päätti viime viikolla asiantuntijoiden tukeman erityisraportoijan tehtävän perustamisesta monitoroimaan ihmisoikeustilannetta. Tämä on hyvä asia. Etsimme yhteistyökumppaniemme kanssa keinoja tukea afganistanilaisia ihmisoikeuspuolustajia, toimittajia ja naisaktivisteja. Pyrimme myös vaikuttamaan poliittisesti, jotta maassa valtaa pitävät suojelisivat ja kunnioittaisivat ihmisoikeuksia.

Kolmanneksi muuttoliiketilanteen kehittymistä seurataan tarkasti. Toistaiseksi laajaa muuttoliikettä ulos Afganistanista elokuun jälkeen ei ole nähty. Humanitäärinen katastrofi, Afganistanin hauraan talouden romahtaminen, laajamittaiset ihmisoikeusloukkaukset ja konfliktin puhkeaminen ovat tekijöitä, jotka voivat laukaista muuttoliikkeen. EU:n on laajalla poliittisella ja taloudellisella yhteistyöllä muiden kanssa pyrittävä vaikuttamaan siihen, että tähän tilanteeseen ei jouduta.

Afganistanin lähivaltioiden tukeminen on konkreettinen tapa edistää näiden maiden mahdollisuuksia huolehtia alueilleen saapuvista pakolaisista ja siirtolaisista. EU:n lähestymistavan tulee olla kokonaisvaltainen, ja on tärkeää tarjota myös laillisia väyliä Eurooppaan erityisesti uudelleensijoittamisen kautta. Osana sisäministeriön yhteistyössä ulkoministeriön ja työ- ja elinkeinoministeriön kanssa vuodelle 22 valmistelemaa pakolaiskiintiötä on esitetty 150 afgaanipakolaisen uudelleensijoittamista Iranista. Lisäksi varaudutaan pakolaiskiintiön korottamiseen Afganistanin tilanteeseen vastaamiseksi.

Neljänneksi Suomi osallistuu aktiivisesti sekä EU- että kansainväliseen yhteistyöhön terrorismin torjumiseksi. Pyrimme estämään Afganistanin toimimisen terroristien ja terroristisen toiminnan tukikohtana sekä estämään maan toiminnan alueena, jossa on mahdollista edistää kansainvälistä terrorismia ja terrorismin rahoitusta.

EU:ssa on parhaillaan valmistelussa Afganistania koskeva terrorismin vastainen toimintaohjelma, joka toteutuessaan ennaltaehkäisee ja torjuu EU:n alueelle mahdollisesti kohdistuvaa terrorismin uhkaa.

Viidenneksi evakuoinnit jatkuvat. Afganistanissa on vielä useita kymmeniä valtioneuvoston päätösten piiriin kuuluvia henkilöitä ja heidän perheenjäseniään sekä konsuliavustuksen piiriin kuuluvia henkilöitä. Ulkoministeriö pyrkii näitä avustamaan.

Suomi pyrkii myös helpottamaan afganistanilaisten perheenyhdistämiseen liittyvää asiointia. Avainasemassa ovat toimet, joilla voidaan helpottaa hakemusprosessien käynnistämistä ja jo aloitettujen prosessien loppuun saattamista.

Aivan lopuksi: Ulkoministeriö selvittää parhaillaan asiointipaikkoja Afganistanin lähimaissa, joihin afganistanilaisilla on mahdollisuus päästä ja oleskella laillisesti. Samalla selvitetään teknisiä mahdollisuuksia toteuttaa ensimmäistä kertaa etätulkkauksia sekä mahdollisuuksia hyödyntää kiertäviä konsuleita perheenyhdistämiseen liittyen. — Kiitos, rouva puhemies.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt pyydän niitä edustajia, jotka haluavat käyttää tässä debatissa vastauspuheenvuoron, nousemaan ylös ja V-painiketta käyttäen pyytämään puheenvuoroa. — Ja debatin aloittaa edustaja Niikko.

14.12 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos pääministerille tästä ilmoituksesta ja ulkoministerille alustuksesta. Tämä on ajankohtainen asia edelleenkin, ja on hyvä, että ministeri ilmoitti sen, että valtioneuvosto tulee tekemään jonkun näköisen vaikuttavuusarvion, miten Afganistanissa ollaan onnistuttu.

Tässä yhteydessä on hyvä myös todeta se, että ulkoasiainvaliokunta on alustavasti keskustellut samasta asiasta ja halusta tehdä jonkun näköinen vaikuttavuusarvio niiltä vuosilta, mitä olemme siellä olleet. Tästä käydään ensi viikolla keskustelu Ulkopoliittisen instituutin kanssa, miten tällainen olisi mahdollista toteuttaa.

Tässä yhteydessä täytyy myös mainita se, että meidän täytyy olla jatkossa paljon tarkempia, tai suunnitelmallisia joiltain osin, ettemme nyt toista samoja virheitä, kuten esimerkiksi meillä on nyt tällä viikolla keskusteltu osallistamisen vahvistamisesta EU:n sotilaallisen kriisinhallinnan koulutusoperaatio Malin osalta. [Puhemies koputtaa] Näissä asioissa olisi varmaan kiva kuulla koko eduskunnan siitä, [Puhemies koputtaa] mitä tavoitteita meillä sen osalta on, ja erilaiset strategiat esimerkiksi poistumisen suhteen, jos sellainen tilanne tulee.

Puhemies Anu Vehviläinen: Kiitos. — Edustaja Tuomioja.

14.14 **Erkki Tuomioja sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies!...

Puhemies Anu Vehviläinen: Anteeksi, pyydän, että laitatte mikrofonin päälle.

Miten tämä pannaan päälle? [Eduskunnasta: Täytyy painaa pitkään!]

Puhemies Anu Vehviläinen: Noin.

Arvoisa puhemies! Kun lähdimme Afganistaniin 20 vuotta sitten, niin lähtökohtana oli se, että Suomella on sellaista kokemusta ja sellaista taitoa, että pystymme edesauttamaan maan tilan vakauttamista ja luomaan edellytykset demokratian ja ihmisoikeuksien vahvistamiselle. Tässähän me epäonnistuimme — tai emme me, vaan kansainvälinen yhteisö. On tärkeätä, että me tarkastelemme nyt näitä kokemuksia riittävän laaja-alaisesti. On ihan hyvä, että onnistunut evakuointioperaatio arvioidaan, samaten tehdään Suomen operaation vaikuttavuusarvio, mutta tarvitsemme kuitenkin arvion ja näkemyksen siitä, mitenkä tuollaisessa Afganistanin kaltaisessa maassa voidaan toimia, ja silloin on kuultava myöskin nimenomaan afganistanilaisia. Ei voi olla niin, että me keskenämme, me ja meidän kumppanimme, mietimme, mitä me teimme siellä väärin, vaan meidän täytyy saada se näkemys ja kokemus ja inhimillinen tunto näiltä ihmisiltä itseltään, [Puhemies koputtaa] koska vain se auttaa meitä välttämään virheitä tulevaisuudessa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Virolainen.

14.15 **Anne-Mari Virolainen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä keskustelu on erittäin tärkeä, varsinkin kun me tiedämme tämän humanitäärisen kriisin vakavuuden. Kysymys ei ole pelkästään Afganistanista, vaan kysymys on myös lähialueista, emmekä me saa unohtaa, mikä tilanne on Syyriassa tai Jemenissä.

Me olemme myös olleet pitkään tietoisia siitä, että USA haluaa vetäytyä Afganistanista, ja viimeistään tämän vetäytymisen seurauksena me olemme huomanneet myös sen, että Yhdysvallat siirtää yhä enemmän katsetta Tyynenmeren alueelle. Näin ollen Euroopan lähialueiden epävakaus jää yhä enemmän meidän eurooppalaisten hoidettavaksi. Ja senpä takia pyytäisin vielä ulkoministeri Haavistoa vähän avaamaan käsityksiään siitä, miten Euroopan unioni pystyy vahvistamaan omaa rooliaan nimenomaan näillä epävakailla Euroopan lähialueilla, jotka kuitenkin luovat painetta meille jatkuvasti oman turvallisuustilanteemme suhteen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

14.16 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos hallitukselle, että tuotte tämän pääministerin ilmoituksen ja käymme julkista keskustelua Afganistanista. Varmasti jälkipyykkiä piisaa vielä pitkän aikaa niin meillä ulkoasiainvaliokunnassa kuin eri tutkimuslaitosten tuottaman tiedon pohjalta. Varmasti näissä päällimmäisenä on ajatus, että menikö hukkaan kaikki, mitä viimeisen 20 vuoden aikana Afganistanissa ollaan tehty.

Noin kuukausi sitten keskustelimme evakuointiprosessista, ja se onnistui suomalaisittain katsottuna. Suomi ja muut maat toimivat siellä yksin, Yhdysvaltain vahvalla tuella, mutta on pakko kyllä kysyä, missä oli Euroopan unioni tässä tapauksessa. Toiminta oli yhtä höttöä Euroopan unionilta.

Nyt tietysti EU:nkin päässä tästä on keskusteltu. Korkea edustaja Josep Borrell on ehdottanut 5 000 sotilaan nopean toiminnan joukon muodostamista. Kysyisinkin nyt hallitukselta: kuinka Suomi suhtautuu tähän aloitteeseen ja kuinka Suomi on aktiivinen siinä, että EU pystyisi tämmöisissä kysymyksissä myös itse toimimaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hyrkkö.

14.17 **Saara Hyrkkö vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Alkuun täytyy tietenkin kiittää ministeri Haavistoa ja hallitusta ripeästä ja nopeasta, aktiivisesta toiminnasta ihmisten saamiseksi turvaan, kun Afganistanin tilanne lähti kehittymään ennalta arvaamattoman nopeasti.

Tämä humanitäärinen kriisi Afganistanissa ei ole ohi, vaikka ehkä se onkin saanut hieman vähemmän palstatilaa otsikoissa. Tämä tilanne on edelleen arvaamaton ja todella lohduton, ja sitä tullaan ratkomaan vielä pitkään. On todella hyvä kuulla, että hallituksessa on käynnissä ja valmisteilla erilaisia toimia sen varmistamiseksi, että ihmisiä, jotka tällä hetkellä edelleen ovat vaarassa tai erittäin ahtaalla, saadaan turvaan. Perheenyhdistämisen helpottaminen, erittäin tärkeää. On hyvä kuulla, että hallitus on varautunut nostamaan pakolaiskiintiöitä. Toivon todella, että tästä saadaan päätöksiä mahdollisimman nopeasti, jotta pystytään ryhtymään myöskin toimeen. Ja tietenkin näiden evakuointien jatkaminen, se, että ihmisoikeuspuolustajat, naisaktivistit saadaan turvaan sieltä, niin että me kannamme sitä vastuuta, mikä meille kuuluu. Sille kaikki tuki.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Saramo.

14.18 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On varmasti niin, että Suomi ei ollut Afganistanissa täysin turhaan ja kaikki hyvä ei heti pyyhkiydy pois, [Vilhelm Junnila: Kerro lisää!] mutta vaikutusarvion teko on todella tärkeää. Vasta nyt myönnetään, että siellä käytiin sotaa. Sellaisesta tämä talo ei kuitenkaan ole päättänyt. [Jani Mäkelä: Se on kyllä totta!] Kävimme sotaa, miksi? Ostimme ystävyyttä ja hyväksyntää Yhdysvalloilta, opimme sodankäyntiä, mutta maanpuolustuksessa ehkä tarvittaisiin vähän toisenlaista oppia kuin se oppi, jota on saatu sissiarmeijaa vastaan taistelemisesta. [Jani Mäkelä: Asiaa!]

Arvio kun tehdään, sen on oltava hyvin rehellinen ja suora. Sen on annettava tulevaisuuteen eväitä, jotta tällaista ei enää koskaan tapahdu. Kyllä meidän demokraattinen järjestys edellyttää, että kun päätöksiä tehdään operaatioihin osallistumisesta, niin tiedetään, mihin osallistutaan, ja ainakin silloin, kun ne operaatiot [Puhemies koputtaa] sitten muuttuvat, voidaan tehdä [Puhemies koputtaa] uusia ratkaisuja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Biaudet.

14.19 **Eva Biaudet r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset naisjärjestöt koordinoivat tapaamisen afganistanilaisten, Kabulissa olevien naisjärjestöjen ja ihmisoikeusvaikuttajien kanssa, ja heidän viestinsä oli ennen kaikkea, että älkää unohtako meitä naisia Afganistanissa. Toinen viesti on, että Afganistan on kuitenkin eri maa kuin mikä se oli ennen, että siellä on aktiivinen kansalaistoimintaverkosto. Ja heidän kolmas viestinsä oli, että heidän näkemyksensä mukaan kansainvälinen yhteisö ei kuitenkaan pystynyt osallistamaan afganistanilaisia naisia siihen työhön, joka olisi ollut välttämätöntä rakentamaan demokratiaa ja heidän oikeuksiaan, ja siinä mielessä toivon, että tämä tulee.

Voisimme myöskin näissä vaikuttavuusarvioinneissa tehdä varjoraportin — tai kansalaisjärjestöt voisivat tehdä — jossa nimenomaan näitä naisten kertomuksia voidaan hyödyntää. — Kiitoksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kari, Mika.

14.20 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hyvä, että Suomi toimi nopeasti ja käynnisti meidän ammattitaitoisen kriisinhallintajoukon ammattitaidolla operaation, joka vielä sujui suomalaisten osalta ilman tappioita ja menetyksiä. Tätä tilannetta varmasti seurasivat kaikki kansanedustajat ja koko Suomi täällä kotimaassa päivä päivältä ja hetki hetkeltä.

Kuulimme ministeriltä, että tämän lain soveltamisalaan liittyy joitain ongelmia, joita nyt lainsäädäntöhankkeella yritetään korjata, ja eduskunnan valiokuntia tullaan näistä informoimaan. Päätös Afganistaniin lähdöstä tehtiin viime kädessä eduskunnan voimin. Kuitenkin laki olisi mahdollistanut ilmeisesti myös hallitukselle toimivaltaa tässä asiassa. Silloin kun päätetään sodasta ja rauhasta — tai tässä tapauksessa senkaltaisesta välitilasta, jossa maa on luhistumassa ja riskit sotatoimiin joutumisesta ovat ilmeisiä — onko hallituksella ajatuksia muuttaa [Puhemies koputtaa] tässä toimivaltakysymyksessä eduskunnan tai hallituksen päätösvaltaa asiassa? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Purra.

14.22 **Riikka Purra ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Toivon, että tässä arvioinnissa rehellisesti käsitellään sitä, miten ylipäätänsä tällaisia asioita kuin tasa-arvo, demokratia ja erilaiset länsimaihin liittyvät arvot onnistutaan viemään tällaisiin yhteiskuntiin. Afganistan on edelleen enemmän tai vähemmän feodaalinen heimoyhteiskunta, ja se valitettavasti näkyy myös näissä tuloksissa.

Lisäksi täytyy sanoa, että olen tyytyväinen siihen, että hallituksen ja myös Euroopan unionin linja näyttää tällä hetkellä olevan juuri se, mitä perussuomalaiset ovat koko ajan esittäneet, eli kaikki mahdollinen apu pitää sijoittaa lähialueille humanitaarisena ja kriisitukena, jotta kyetään myös välttämään spontaanit siirtolaisvirrat Eurooppaan.

Kysymykseni on kuitenkin hieman konkreettisempi. Kysyisin näistä perheenyhdistämisistä, joiden eteen hallitus kuulemma tekee tällä hetkellä kaikkensa siellä lähialueilla. Kuinka paljon ihmisiä ollaan tuomassa, keiden perheenjäseniä, ja milloin me saamme tästä tarkempaa tietoa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pelkonen.

14.23 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Maanantaina vietettiin kansainvälistä tyttöjen päivää, ja sain tuolloin useita hyvin huolestuneita yhteydenottoja, kuten varmasti moni muukin salissa oleva sai, liittyen nimenomaan Afganistanin tyttöihin. Kaikki tiedämme, että Afganistanissa kaikkein haavoittuvimmassa asemassa ovat nimenomaan tytöt, naiset, naisaktivistit ja ihmisoikeuksien puolustajat. He tarvitsevat kuumeisesti apua ja tukea. Kysyisinkin: millaisia konkreettisia suunnitelmia on olemassa heidän tukemisekseen ja auttamisekseen ja suojelemisekseen ja siihen, että tytöt pääsisivät koulunpenkille?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiviranta.

14.23 **Esko Kiviranta kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Keskeiset kysymykset Afganistanin muuttuneessa tilanteessa liittyvät mahdolliseen maastamuuttoon ja toisaalta terrorismin uhan kasvuun. Erittäin huolissamme olemme ihmisoikeustilanteen

heikkenemisestä ja etenkin naisten ja tyttöjen asemasta. Täytyy muistaa, että Taleban ei ole sisäisesti yhtenäinen liike. Osa sen jäsenistä aidosti haluaisi humaanimpaa lähestymistä kuin Talebanin edellisellä valtajaksolla, joka päättyi 20 vuotta sitten. Radikaalimpi ja konservatiivisempi osa liikettä ei kuitenkaan ole valmis muuttamaan linjaansa. Jos kansainvälinen yhteisö eristää Afganistanin nykyisen hallinnon, on olemassa merkittävä riski, että maasta tulee kansainvälisen terrorismin tukija, kuten tapahtui myös 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa. Tilanne on vaikea, ja toimivan ulkopoliittisen linjan löytäminen vaatii valtioviisautta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hassi.

14.25 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomalaiset ja suurin osa suomalaisia auttaneista paikallisista on evakuoitu, mutta itse asia, mitä Afganistanissa tapahtuu, ei ole lakannut eikä myöskään lakkaa vaikuttamasta meihin. Aivan kuten edustaja Virolainen totesi, tilanne Afganistanissa vaikuttaa lähialueisiin ja vaikuttaa sitä kautta myös meihin. Jos humanitäärinen kriisi pahenee, emme me voi estää sitä, että kaikki ne, jotka pystyvät, pyrkivät sieltä pois.

Tosiasia on myös se, että vaikka Afganistanissa on nyt paljon tyttöjä ja naisia, jotka ovat saaneet koulutusta ja ymmärtävät, tuntevat oikeutensa ja ovat valmiita toimimaan, suuri osa heistä on erittäin vaikeissa olosuhteissa tällä hetkellä, jopa hengenvaarassa. Ja me emme saa unohtaa heitä. Meidän on näiden humanitaaristen toimien lisäksi kyettävä auttamaan [Puhemies koputtaa] myös näitä naisia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tavio.

14.26 **Ville Tavio ps** (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Tämä afganistanilaisten auttaminen Suomeen alkoi eduskunnan yhteisellä päätöksellä ja yhteisellä linjalla siitä, että ne Suomea auttaneet, siellä välittömässä vaarassa olevat henkilöt sitten evakuoidaan tällä myös muiden länsimaiden tekemällä tavalla. Mutta nyt tämä tilanne on vaikuttanut siltä, että ulkoministeri Haavisto myös osaltaan ehkä hieman omavaltaisestikin laajentaa tätä haettavien joukkoa. Nyt te olette kertonut eduskunnalle aikovanne asettaa sinne kiertäviä konsuleita helpottamaan perheenyhdistämisiä ja kerroitte, että aiotte panostaa etätulkkipalveluiden käyttöön. [Eva Biaudet'n välihuuto] Kun tämä perheenyhdistäminenkin on merkittävä ei-työperäisen maahanmuuton väylä ja ylipäänsä on kyse ei-työperäisistä maahanmuuttajista, niin haluaisin eduskunnalle tiedon siitä, keitä tarkalleen olette [Puhemies koputtaa] nyt seuraavaksi auttamassa Suomeen ja minkä takia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tähän väliin pääministeri, 2 minuuttia, ja sitten jatkamme debattia.

14.27 **Pääministeri Sanna Marin:** Arvoisa puhemies! Afganistanin tilanne on hyvin vakava ja haastaa vakiintuneita käsityksiämme siitä, miten voimme edistää ihmisoikeuksia ja kehitystä maailmassa. Taleban on vallassa, eikä sen väliaikaiseksi hallitukseksi nimittämä johto vastaa odotuksiamme afgaaneja edustavasta eli inklusiivisesta hallituksesta. Samalla on syytä olla huolissaan siitä, että Afganistan ei enää ole näkyvästi esillä. Tämän päivän il-

moitus ja keskustelu eduskunnassa on tarpeen ja oikea-aikainen. Olen todella iloinen siitä, että täällä on paljon edustajia paikalla tätä asiaa käsittelemässä ja asiasta keskustelemassa.

Meidän on pysyttävä uskollisena arvoillemme myös vaikeina aikoina, kun ponnistelut ihmisoikeuksien, naisten ja tyttöjen oikeuksien puolesta kokevat takapakkia. Olemme sen afgaaneille velkaa. On nähtävä kirkkaasti ja pitkällä tähtäimellä tiedostaen asioiden todellinen merkitys silloinkin, kun tulokset eivät ole haluamiamme. Suomi tukee vähiten kehittyneitä maita, eikä kukaan koskaan olettanutkaan, että kehitys olisi jatkuvasti vain yhdensuuntaista.

Ulkoministeri Haavisto kertoi niistä viidestä asiakokonaisuudesta, joihin Suomen toimet nyt keskittyvät: humanitäärisen kriisin lievitys, ihmisoikeuksien — etenkin naisten ja tyttöjen oikeuksien — turvaaminen, muuttoliikkeiden seuranta, terrorismin torjunta ja evakuointien jatkaminen. Evakuointioperaation osalta keräämme oppeja, jotta olisimme Suomena ja toivon mukaan myös Euroopan unionina valmiimpia toimimaan jatkossa vastaavissa tilanteissa. Odotan ulkoministeriön asettaman työryhmän tuloksia sen osalta, mitä tulee mahdollisiin lainsäädäntötarpeisiin.

Yksi asia on kuitenkin varmaa jatkon osalta: tarvitsemme kokonaisvaltaista otetta turvallisuuteen ja kehitykseen, eikä se ole mahdollista ilman laajaa kansainvälistä yhteistyötä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Heinonen.

14.29 **Timo Heinonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies...

Puhemies Anu Vehviläinen: Voisitteko laittaa mikrofonin ensin päälle?

Puhun niin vähän, etten osaa.

Arvoisa rouva puhemies ja arvoisat ministerit Haavisto ja Kaikkonen! Haluan vielä kerran kiittää teitä tästä Afganistan-operaatiosta kaiken kaikkiaan, ja teidän edeltäjiäkin, ja tästä evakuointioperaatiosta, se onnistui erinomaisesti. Kiitos myös siitä, että näistä naisista ja miehistä, jotka sieltä palasivat ja tätä operaatiota tekivät, pidetään hyvä huoli loppuun asti.

Emme me olleet Afganistanissa sen takia, että saisimme ystäviä länsimaista tai miellyttäisimme Yhdysvaltoja. Me olimme siellä sen takia, että halusimme olla osaltamme vakauttamassa tätä maata ja sitä, että tytöt ja pojat ja naiset voisivat elää normaalimpaa elämää. Eivät nämä vuodet menneet hukkaan myöskään Afganistanissa. Lapset, myös tytöt, saivat pääomaa, koulutusta, ja tätä pääomaa ei heiltä kukaan ota pois, se on heillä tallessa elämän loppuun.

Nyt kysyisin: millä tavalla pystymme auttamaan tavallista kansaa, tyttöjä, poikia, [Puhemies koputtaa] naisia, niin, että emme samaan aikaan [Puhemies koputtaa] pönkitä Talibanin julmaa hallintoa?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Salonen.

14.30 **Kristiina Salonen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä opimme Afganistanista, kysymme. Kysymys on varmasti jatkoa ajatellen operaatioteknisesti oleellinen, ja sitä on syytä Suomessa selvittää. Kiitos tästä hallitukselle.

Se kuitenkin saa katseen kohdistumaan meihin itseemme, kun samanaikaisesti Afganistania uhkaa humanitäärinen katastrofi. Maailmanpankki on varoittanut talouden ja rahoitusjärjestelmän ja julkisten palveluiden olevan jo lähellä romahdusta. YK on raportoinut joidenkin koulujen toimivan paikallistasolla, mutta suurin osa yläaste- ja lukioikäisistä tytöistä ei ole saanut palata kouluun, kuten täällä jo aikaisemmin todettiin. Naisten työnteko ja opiskelu on estetty monin paikoin. Afgaanitoimittajien työtä ja mielenosoituksia on rajoitettu. Julkisista teloituksista ja häpeärangaistuksista on raportoitu. Me ehkä veimme lukutaidon, ja lukutaito tuo pohjaa tietoisuudelle, mutta julkisen teloituksen pelko [Puhemies koputtaa] estää käyttämästä sitä.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Ronkainen.

14.31 **Jari Ronkainen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Näin jälkikäteen arvioiden tämä rauhanturvaoperaatio Afganistanissa oli kyllä suuri pettymys: 20 vuotta työtä sekä rahallista ja materiaalista panostusta uhkaa nyt valua hukkaan. Epäonnistuminen niin kansainvälisellä kuin kansallisellakin mittakaavalla on suuri. On selvää, että tehdyt virheet on käytävä tarkasti läpi, jotta ne eivät vastaisuudessa toistuisi.

Ministeri Haavisto kertoi, että ollaan tekemässä selvitys ulkoministeriön johdolla. Tässä ulkoasiainvaliokunnan puheenjohtaja, edustaja Niikko antoi ymmärtää, että on jo käyty jonkunnäköistä keskustelua ulkopuolisesta selvityksestä. Minäkin näkisin, että se saattaisi olla ihan tarpeellinen tässä kohtaa, joten kysyn teiltä, ministeri: miten näette, voisiko esimerkiksi Ulkopoliittinen instituutti yhdessä jonkun sotilasosaamisorganisaation kanssa [Puhemies koputtaa] tehdä tällaisen selvityksen?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hoskonen.

14.32 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Suomalaisten noutaminen pois Kabulista karmeissa olosuhteissa oli kyllä sellainen teko, jota täytyy ihailla, ja siinä toki oli hyvää tuuriakin. Mutta täytyy myös kiittää Yhdysvaltain ja länsiliittoutuman apua. Ilman sitä apuahan siellä olisi voinut tapahtua ihan mitä tahansa.

Kannattaa muistaa sekin, että nyt Taleban-hallinnon käytännössä alettua kaikki yhteiskunnan normaalit toiminnot ovat siellä romahtaneet, ja tämähän luo ihan varmasti sen olosuhteen, jossa terrorismille on loistava kasvualusta. Samoin huumeiden jakelu ympäri maailmaa varmasti toimii kohtalaisen hyvin, kun hallinto, ainakin julkisuudessa liikkuneiden tietojen mukaan, rahoittaa toimintansa kansainvälisellä huumekaupalla.

Tätä taustaa vasten kun tarkastelee asiaa, niin suomalaisten kannattaa edelleen olla mukana YK:n erilaisissa operaatioissa, koska olemme sillä puolella ansioituneet kautta aikain. Mutta tarkkaan kannattaa kyllä kohteet valita, koska jos me joka paikkaan olemme menossa, niin siihen on syytä sitten varautua, että sieltä voi tulla karmeitakin terveisiä. Sekin kannattaa [Puhemies koputtaa] ottaa päätöksissä huomioon.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laukkanen.

14.34 **Antero Laukkanen kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Afganistanin tilanne tuli kaikille sitten lopulta kuitenkin nopeasti ja yllättäen. Tässä kohtaa haluan kiittää kyllä ulkoministeriön toimintaa kokonaisuudessaan, miten asia hoidettiin nopeasti

kansainvälisiin suhteisiin tukeutuen. Se oli erinomaista. Puolustusministeri ja ulkoministeri toimivat hyvin yhteen, ja tämä on ehdottomasti merkittävää.

Jatkotyöskentely sitten: Siitä meidän pitää löytää yhteinen konsensus, miten autamme heitä sillä tavalla, että apu varmasti menee juuri niihin kohteisiin, mihin tarvitaan. Erityisesti kansalaisjärjestöjä, joilla vielä on siellä jalka oven välissä, pitää tukea.

Sitten kyllä emme voi välttyä siltä, että myös taloudellista tukea joudumme sinne vielä ohjaamaan, ja tästäkin meidän pitää löytää yhteinen näkemys.

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan tähän edustaja Orpo ja hänen jälkeensä ministeripuheenvuoroja. — Edustaja Orpo, olkaa hyvä.

14.35 **Petteri Orpo kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos hallitukselle, myöskin tasavallan presidentille tästä määrätietoisesta toiminnasta. Kaikessa kurjuudessaan tämä, miten Suomi tässä toimi, on ollut hyvä osoitus meidän toimintakyvystämme. Mutta kun tätä katsoo laajemmin, kysehän oli siitä, että kun Yhdysvallat päätti lähteä Afganistanista, niin käytännössä muilla mailla, eurooppalaisilla mailla, ei ollut enää kykyä toimia. Tämä herättää taas ajatuksen siitä, että eurooppalaisista taistelujoukoista pitää tehdä totta. Ne nousivat täällä jo esille, mutta haluaisin kokoomuksen kantana kertoa sen, että meidän mielestämme Euroopalla pitäisi olla todellinen taistelukyky, päätöksentekokykyä erityisesti tällaisissa tilanteissa, joissa rauhaa pitää turvata ja myöskin eurooppalaisia etuja puolustaa lähialueilla. Haluaisin kuulla tästä hallituksen ajatuksia, miten te suhtaudutte tämänkaltaisiin aloitteisiin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt ministeri Haavisto 4 minuuttia ja hänen jälkeensä ministeri Kaikkonen 2 minuuttia ja ministeri Ohisalo 2 minuuttia. — Ministeri Haavisto, olkaa hyvä.

14.36 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kommenteista ja kysymyksistä edustajille.

Ensin ehkä tähän kysymykseen, mitä EU voisi tehdä tässä tilanteessa. Näen EU:n vahvuudet kahdessa asiassa tällä hetkellä:

Yksi on vahvistaa näitä ympäröiviä maita ja niiden kykyä selvitä tilanteesta, oli se sitten Iran, Pakistan, Tadžikistan ja muut, luoda verkko näiden ympäröivien maiden ympärille, vähän myöskin viitaten siihen, mitä edustaja Purra sanoi, että sillä alueella pitää tätä apua ja tätä tukea nyt kanavoida.

Toinen asia on varmasti se, mitä voidaan tehdä maan sisällä. EU:n humanitäärinen palvelu ECHO on jo suunnitellut sitä, että he voisivat jatkaa humanitäärista apua, mutta tähän liittyy tämä suuri kysymys, jonka muun muassa edustaja Heinonen nosti esille: miten antaa tukea maan sisällä niin, ettei se poliittisesti ja taloudellisesti tue Talebania? YK on tästä tehnyt omia esityksiään kansainväliselle yhteisölle. Heillä on verkko paikallisia toimijoita. He olisivat valmiita maksamaan esimerkiksi opettajien ja sairaanhoitajien palkkoja, jotta saataisiin sairaalat pysymään toiminnassa, koulut pysymään toiminnassa, ja tämä on nyt asia, jota kansainvälinen yhteisö pohtii, miettii ja etsii näitä väyliä. Punainen Risti on siellä toiminnassa, YK-järjestöt toiminnassa, Lääkärit Ilman Rajoja toiminnassa. Ehkä näiden kautta saataisiin sitten se avustava verkko sinne rakennettua.

Täällä kysyttiin myöskin useammassa kysymyksessä, minkälainen tulee olemaan tämä selvitys, joka tästä ollaan valmistelemassa, tämä vaikuttavuusarvio, ja erilaisia ajatuksia liittyi tähän. Edustaja Ronkaisella oli kysymys siitä, voisiko olla ulkopuolisia tekijöitä. Varmasti tulee hyvin paljon selvityksiä joka tapauksessa eri toimijoilta niin kansainvälisesti kuin kotimaisesti, ja totta kai toivotan kaikki ne tervetulleeksi, erilaiset näkökulmat tähän. Me tietysti omalta puoleltamme selvitämme ministeriöiden kesken ja valtioneuvoston piirissä, mitä tästä on opittu ministeriöiden puitteissa, mutta varmasti tämmöiset ulkopuoliset selvitykset olisivat hyviä.

Edustaja Biaudet nosti esiin kansalaisnäkökulman, ei vain eurooppalaisten ja Suomen kansalaisten, jotka ovat toimineet ja auttaneet Afganistania, vaan mahdollisesti afganistanilaisten naisten oman näkökulman: mitä se 20 vuotta siellä on merkinnyt, mikä on muuttunut, mikä on jäänyt ennalleen, mitä olisi pitänyt tapahtua? Tämä voisi olla tässä keskustelussa erittäin arvokas näkökulma. Toivotan tämän ajatuksen hyvin tervetulleeksi.

Täällä edustaja Saramo otti esille, ollaanko oltu sodassa, onko salattu jotakin, ei ole kerrottu, mitä tässä on tapahtunut. En tähän ajatukseen kyllä yhdy. Kyllähän me kaikki tiesimme syyskuun 11. päivän jälkeen 2001, mitä oli tapahtunut. Afganistanin aluetta oli käytetty valtavan terroriteon valmisteluun, terroriteon, joka olisi saattanut saada jatkoa, jos ei siihen kehitykseen olisi puututtu, ja tämähän oli tämä Afganistan-operaation alku. Se edellinen Taleban-hallitus isännöi siellä terroristisia liikkeitä, ja tähän oli saatava loppu. Tässä oli vahva sotilaallinen komponentti, kyllä, mutta niin kuin täällä kerroin, erittäin vahva kehityskomponentti oli myöskin koko ajan, 20 vuoden ajan, Afganistanissa. Eli ajattelen tilanteesta toisin kuin miten te ajattelette.

Perheiden yhdistämiseen: En oikein ymmärtänyt nyt tätä kritiikkiä siitä, että haalimme ihmisiä, jotka siis käyttävät Suomen lain mukaisia oikeuksia perheiden yhdistämiseen, niitä oikeuksia, jotka tämä eduskunta on perheelle suonut puolisoiden yhteiselämään ja puolisoiden ja lasten yhteiselämään. [Välihuutoja perussuomalaisten ryhmästä] Jos tähän asti on ollut tilanne, että henkilön on ollut mahdoton viedä tätä perheenyhdistämishakemusta koronasyistä, konfliktiin liittyvistä syistä New Delhiin, jossa tämä toimipiste on tähän mennessä ollut, ja jos hallitus nyt helpottaa sitä yrittämällä esimerkiksi Teheraniin tai Islamabadiin saada kiertäviä konsuleita, jotta näiden ihmisten normaalit oikeudet toteutuisivat, niin ei siinä kyllä ole mitään moitittavaa minun mielestäni. [Perussuomalaisten ryhmästä: Ei siinä ole mitään järkeä!] Jos eduskunnan mielestä on, niin sitten lakeja on tältä osin muutettava. [Leena Meri: Kyllä!] Pyrimme totta kai järjestämään niin, että palvelut toimisivat myöskin perheenyhdistämistapauksissa normaalisti, ja ulkoministeriö siitä vastaa [Puhemies koputtaa] osansa. — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Kaikkonen, 2 minuuttia.

14.40 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Ehkä omalle tontilleni osuu lähinnä edustajien Savola ja Orpo huomio ja kysymys EU:n nopean toiminnan kyvystä — missä oli EU? Tässä tapauksessa kyse oli varmaan siitä, että tämä EU:n taisteluosastojen konsepti on sen verran hidas, että se ei tähän kriisiin ehtinyt, ja toisaalta USA oli jo ottanut niitä tehtäviä, mitä EU olisi ehkä tässä kohtaa voinut ottaa, Kabulin lentokentän suojaamistehtävät. Mutta epäilemättä tämä ei ole viimeinen kriisi tässä maailmassa, ja epäilemättä tulee tilanteita, joissa EU:n vahvempaa roolia tullaan tarvitsemaan jatkossakin.

No, kuinka Suomi suhtautuu tähän Borrellin aloitteeseen, mihin edustaja Savola viittasi. Tässähän on parhaillaan menossa EU:n puolustusyhteistyön strateginen prosessi, kompassityö, ja Suomella kannanmuodostus on tässä menossa, eli asia on vielä kesken, mutta ehkä muutamia ajatuksia kuitenkin rohkenen tässä vaiheessa tästä tematiikasta esittää. Ensinnä on se, että kyllä tätä nopean toiminnan kykyä on syytä kehittää, koska tämä taisteluosastokonsepti, mikä meillä tällä hetkellä on, ei ole osoittautunut kovin toimivaksi. Siinä on muutamia ongelmia: se on moniin tilanteisiin liian hidas, kustannusten jako on siinä ongelmallinen, on eri syitä, minkä takia näitä osastoja ei ole kertaakaan käytetty, ja sekin varmaan kertoo siitä, että tätä kehittämisen tarvetta on.

Borrellin aloitteeseen sanoisin tässä vaiheessa sen, että tätä aloitetta on hyvä tutkia, mutta meidän pitää välttää ainakin päällekkäisiä rakenteita, eli saattaisi olla luontevampaa kehittää tätä nykyistä voimassa olevaa konseptia — ok, jos otetaan toinen, niin sitten pitää katsoa, että ei tule päällekkäistä rakennetta. Ainakin periaatteena pitää olla se, että meillä ei ole kahta eri porukkaa hyllyllä vaan mieluummin yksi toimiva.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Ohisalo, 2 minuuttia.

14.42 **Sisäministeri Maria Ohisalo:** Arvoisa puhemies! Kiitokset hyvistä näkemyksistä edustajille.

Kuten tässä edellä ministeri Haavisto toi puheenvuorossaan esille, niin tämä evakuointioperaatio Afganistanin lentokentältä oli erittäin ainutlaatuinen tilanne, ja tämä osoitti hyvin sen, että suomalaisten viranomaisyhteistyö toimii erittäin hyvin. Tätä ei voi alleviivata liikaa, koska tässä olivat mukana paitsi edellä mainitut ministeriöt totta kai myös vahvasti sisäasiainhallinto ja yhteistyö on ollut saumatonta. Haluan myös kiittää kaikkia edustajia täällä siitä, että löysimme yhteisiä näkemyksiä.

Haluan myös esittää kiitokseni tässä niille monille virkakuntien ihmisille, vapaaehtoisille ja muille, jotka osallistuivat tähän kokonaisuuteen. Esimerkiksi täällä Suomen lentokentän päässä Vantaalla toimijoita olivat sisäasiainhallinnon lisäksi sisäasiainhallinnon puolelta Maahanmuuttovirasto, poliisi ja Rajavartiolaitos, sen lisäksi muun muassa Finavia, Tulli, THL, HUS ja koronatestaus, STM ja Vantaan sosiaali- ja kriisipäivystys ja SPR, siis myös lukuisat vapaaehtoiset. Erittäin tärkeää työtä. Tässä on tehty todella yötä päivää töitä ja lähestulkoon sadan virkahenkilön voimin täällä Suomen päässä.

On selvää, että vaikka tämä operaatio on päättynyt — täällä on esitetty hyviä näkemyksiä siitä, ja yhdyn niihin — niin tilanne ei missään tapauksessa ole siellä Afganistanin päässä ohi. Moni ihmisoikeuspuolustaja, nainen, vähemmistöön kuuluva on erittäin vaikeassa asemassa, ja myös EU:n sisäministerien tasolla on keskusteltu siitä, kuinka näitä ihmisiä voisi auttaa enemmän.

Täällä kysyttiin siitä, millaisia määriä nyt sitten liittyy tähän perheenyhdistämiseen. Sehän riippuu kaikki siitä, kuinka paljon perheenyhdistämishakemuksia tehdään. Käytännössä tässä ei ole kyse mistään kiintiöistä. Erikseen on sitten kiintiöpakolaisjärjestelmä, ja hallitus on sitoutunut nostamaan kiintiöpakolaisten vastaanottamista Afganistanin suunnasta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Halla-aho.

14.44 **Jussi Halla-aho ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, puhemies! Edustaja Tuomioja on aivan oikeassa siinä, että Afganistanin tilannetta ja tulevaisuutta pitäisi pohtia afgaanien

näkökulmasta. Taliban on meidän näkökulmastamme islamistinen ääriliike, mutta se tuskin on kovin kaukana maan äärimmäisen konservatiivisesta ja uskonnollisesta valtavirtakulttuurista. Talibanin nopea voitto johtuu juuri siitä, että sillä on suosiota.

Kaikki miehittäjäarmeijat ovat lähteneet Afganistanista verissä päin ja häntä koipien välissä. Ne kaikki ovat yrittäneet istuttaa maahan järjestelmää, jonka väestö kokee vieraaksi: Neuvostoliitto kommunismia, Yhdysvallat liberaalia demokratiaa. Kumpikin onnistui pystyttämään maahan läpeensä korruptoituneen nukkehallinnon, joka romahti heti, kun miehittäjä veti siltä sotilaallisen tukensa.

Afganistan ei toki ole ainoa paikka, jossa tätä samaa virhettä toistetaan. Länsimaista yhteiskuntamallia [Puhemies koputtaa] on hyvin vaikea istuttaa jonnekin, missä sillä ei ole aitoa kysyntää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Hopsu.

14.45 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todella tärkeää, että Afganistania ei unohdeta. Elokuussa näimme lukuisia kuvia siitä, kuinka afganistanilaiset olivat toivottomia, ahdingossa, pyrkivät pääsemään pois maasta jopa henkensä uhalla.

Kansainvälisen yhteisön ja Suomen osana sitä on yhä kannettava vastuuta hädänalaisista. On pyrittävä luomaan ihmisille turvallisia reittejä maasta poistumiseen. Perheenyhdistämisen helpottaminen, pakolaiskiintiön nosto ja humanitäärisen viisumin käyttöönotto ovat tarpeellisia ja mahdollisia työkaluja.

Edustaja Tavio, perheenyhdistäminen vahvistaa täällä Suomessa olevien kotoutumista. [Perussuomalaisten ryhmästä: Siitä ei ole mitään näyttöä!] Huoli omista omaisista vähenee, ja elämä saa uuden mahdollisuuden.

Tyttöjen, naisten, ihmisoikeuspuolustajien, naistuomareiden ja toimittajien tulevaisuus maassa on hyvin epävarma, jopa epätoivoinen, ja toivon, että Suomi tässä yhdessä EU:n kanssa löytää toimia. Toivon myös, että kehitysyhteistyö ja humanitäärisen avun jatkuvuus [Puhemies koputtaa] turvataan maassa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Adlercreutz.

14.47 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja mikrofoni päälle, kiitos.

Tack så mycket! Ärade talman! Det är sant att det är svårt att införa jämställdhet i ett samhälle, men samtidigt kan man också analysera det förgångna och se att det efter 70-talet gick neråt, men i början av 2000-talet gick det uppåt. Förändringen kan ske åt båda hållen, och därför ska man inte kasta hoppet.

Väitteet siitä, että Taliban olisi jotenkin jättänyt vanhat aatteensa ja nyt olisi erilainen, ovat kyllä osoittautuneet täysin vääriksi viime kuukauden aikana, ja on syytä olla tosi huolissaan naisten ja tyttöjen asemasta. Meidän osallistuminen siihen työhön on tietenkin haasteellista, länsimaat ovat pitkälti lähteneet Afganistanista, mutta Kiina varmaankin näkee

siellä taloudellisen mahdollisuuden. Talous on romahtamassa, ja varmasti siellä käydään kovaa kauppaa nyt myöskin mineraaleista ja muista rikkauksista. Olisiko mahdollista, että nämä asiat jollain tavalla saataisiin Kiinan agendalle, että sitä kautta voitaisiin jollakin tavalla yrittää parantaa tilannetta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

14.48 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä Afganistanin operaatio kaiken kaikkiaan on ollut opettavainen sekä kansainväliselle yhteisölle että Suomelle. Edustaja Heinonen tuossa totesi aikaisemmassa puheenvuorossaan, että emme olleet Afganistanissa miellyttääksemme Natoa tai Yhdysvaltoja. Ehkä se on kuitenkin fakta, että Suomen läsnäolo siellä miellytti transatlanttisia kumppaneitamme. Mutta se ei ole se ydin tässä asiassa, vaan ydin on se, että todellakin Suomi meni sinne kehittämään yhteiskuntaa, luomaan ihmisoikeuksille tilaa, demokratialle tilaa, ja meidän kehitysyhteistyöpanoksemme oli todella suuri. Me olemme kuulleet kuitenkin kehitysyhteistyötehtävissä ja humanitäärisissä tehtävissä olevien arvioita, ja he totesivat sen selkeästi, että vaikeuksia oli suuresti Afganistanissa juuri sen takia, että nämä sotilaalliset operaatiot kuitenkin varjostivat ja vaikuttivat siihen kokonaisuuteen. Ja kyllähän tässä se opetus meille kuitenkin on olemassa, että asein on vaikeata viedä demokratiaa, perusihmisoikeuksia, [Puhemies koputtaa] oikeusvaltion periaatteita, ja tämä on [Puhemies koputtaa] se iso haaste meille jatkossakin.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Honkasalo.

14.49 **Veronika Honkasalo vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin täällä on tullut esille, naisten ja tyttöjen asema Afganistanissa on huonontunut dramaattisesti elokuusta lähtien. Naisten ulkonaliikkumiskielto ja työskentelykielto ovat näistä muutamia. Lisäksi Afganistan on tällä hetkellä ainoa maa maailmassa, joka kieltää yli 12-vuotiaiden tyttöjen koulutuksen.

Arvoisa puhemies! Suomi puhuu mielellään koulutuksen ja naisten ja tyttöjen aseman merkityksestä globaalissa kontekstissa. Tällä hetkellä kuitenkin afganistanilaiset naiset ja naisaktivistit kokevat, että kansainvälinen yhteisö on pettänyt ja unohtanut heidät lähes täysin. Miten Suomi aikoo toimia osana kansainvälistä yhteisöä, jotta Taleban peruu tyttöjen ja naisten oikeuksia rajoittavat päätökset ja mahdollistaa maassa tapahtuvan uskottavan ja riippumattoman ihmisoikeusarvioinnin?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Rantanen, Mari.

14.50 **Mari Rantanen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan vielä hiukan tähän evakuointiasiaan. Silloin kun eduskunta päätti tästä sotilaallisen avun lähettämisestä, puhuttiin noin 170 henkilöstä, sitten lopulta sieltä tuli 414 henkilöä, ja nyt ulkoministeri Haavisto kertoo, että jäljellä on vielä noin 30 lähetystön palveluksessa ollutta ja kymmeniä konsuliavustettavia. Keitä olivat nämä 414, kun siitä uupui näitä, keitä haettiin? Ja nyt te kerrotte täällä, että pitäisi vielä auttaa ihmisoikeuspuolustajia ja naisaktivisteja sekä vähemmistöjä. Onko näissä henkilömäärissä nyt piikki täysin auki, vai mikä on maksimimäärä? Tästä itse asiassa kansalaiset kyllä keskustelevat ja ihmettelevät näitä lukuja.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Könttä.

14.51 **Joonas Könttä kesk** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kiitos valtioneuvostolle hyvästä yhteistyöstä siinä, että me pystyimme evakuoimaan Afganistanista suomalaisia ja Suomea auttaneita. Minusta se on semmoinen velvollisuus, että kaveria ei jätetä, ja tästä iso kiitos valtioneuvostolle ja ministeriöille ja kaikille muille virkamiehille, jotka tätä työtä tekivät.

Suomella on kuitenkin syytä olla myös tulevaisuudessa tuntosarvia maailmalla. Ennen muuta tuolla alueella, Afganistanin seudulla läsnäolo ja se, että Suomi saa tietoa, on erittäin kriittinen. Afganistan toiminee tulevaisuudessakin alustana rikollisille toimijoille, ja tietysti Venäjän ja Kiinan rooli siellä kasvaa. Miten te, ulkoministeri, näette Suomen läsnäolon esimerkiksi Pakistanissa? Onko mahdollisuuksia siellä avata kenties lähetystöä? Entä muu läsnäolo tuolla seudulla? Kuinka Suomi pysyy kartalla siitä, mitä tapahtuu ja miten Suomi pystyy vaikuttamaan positiivisella tavalla muun muassa naisten, lasten, tyttöjen oikeuksiin ja siihen, että Afganistanin kehitys toivottavasti tulevaisuudessa menisi hieman valoisampaan suuntaan?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Suomela.

14.52 **Iiris Suomela vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukuisista onnistuneista evakuointioperaatioista huolimatta Afganistanissa on edelleen lukemattomia ihmisiä, jotka ovat vailla suojaa, ruokaa ja lääkkeitä, ja heihin kohdistuu Talebanin toimesta merkittävää vaaraa, jopa kuolemanvaaraa. Juuri tänään aamulla kuulimme Yleltä, miten siellä paikan päällä ihmiset pahimmillaan eivät pääse edes telttoihin pakolaisleireillä vaan rakentavat kankaista itselleen suojaa, kun parempaa suojaa ja turvaa ei ole. Tällöin on aivan selvää, että apua on annettava jatkossakin. Tarvitaan paikan päälle humanitaarista apua, mutta myös niille mahdollisuuksia paeta, joiden henkeä ja turvallisuutta Taleban uhkaa. Siksi toivonkin, että Suomi tekee tässä osansa ja että ajamme myös EU:ssa sellaista linjaa, että saamme siellä hädänalaisia autettua ja toisaalta pakenevia tuettua. Nyt tästä operaatiosta on toki opittava se, että jatkossa on kiinnitettävä huomiota siihen, miten sotilaallinen operaatio, kehitysyhteistyö ja laajempi toiminta alueella saadaan sovitettua yhteen, [Puhemies koputtaa] jotta todella pystymme kestävästi edistämään ihmisoikeuksia.

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan tähän vielä yksi vastauspuheenvuoro, edustaja Mäkelä, ja sen jälkeen ministereitä. — Edustaja Mäkelä, olkaa hyvä.

14.54 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tästä Afganistanin epäonnistumisesta pitää oppia sellainen asia, että vastaisuudessa tällaiset pitää välttää, ja se tapahtuu sillä tavoin, että emme sotkeudu asioihin, jotka eivät meille kuulu. Tämä Afganistanhan oli eräänlainen USA:n takapihan sota ja maailmanpoliisioperaatio, jossa se liittolaisineen epäonnistui surkeasti. USA teki suuria virheitä operaatiossa erityisesti lennokki-iskujensa aiheuttamien siviiliuhrien määrän kautta, jolloin se sai kansan kääntymään hallintoa vastaan ja mahdollisti Talibanin helpon voiton. Ei tämän pitänyt yllätyksenä tulla kenellekään, joka näitä asioita vähänkään tuntee. On tekopyhää sanoa, että se oli yllätys.

Nyt Suomi oli tässä mukana pikku apulaisena, kun meidät siihen painostettiin. Alun perin USA sanoi terrori-iskujen jälkeen, että olette meidän puolellamme tai meitä vastaan.

Näin tämä oikeasti käytännössä meni. [Mikko Savola: Miten terrorismin torjunta?] Nyt Suomi on kaatanut sinne rahaa satoja miljoonia, evakuoinut satoja henkilöitä, ja ministerin mukaan miljoonia kaadetaan lisää ja henkilöitä evakuoidaan aina vain lisää. Mitä järkeä tässä on, ja milloin tämä loppuu?

Puhemies Anu Vehviläinen: Seuraavaksi ministeri Skinnari, 2 minuuttia. — Hänen jälkeensä ministeri Haavisto, 3 minuuttia.

14.55 **Kehitysyhteistyö- ja ulkomaankauppaministeri Ville Skinnari:** Arvoisa puhemies! Omalta hallinnonalaltani lähinnä tietysti tämä kehitysministereiden kokous komissaarien Borrell ja Urpilainen kanssa nyt maanantaina Brysselissä oli erittäin ajankohtainen.

Edustaja Virolainen kysyi aivan oikein, mikä on EU:n rooli. Itse korostin tietysti sitä, että tähän humanitääriseen akuuttiin kriisiin pitää vastata ja samalla kehittää tätä humanitääristä siihen suuntaan, että sinne tulee myös niitä välttämättömiä terveyden ja koulutuksen elementtejä. Samalla totesin myös sen, että ei tämä ole yksin EU:n tai Euroopan vastuulla, tämä on koko kansainvälisen yhteisön vastuulla. Ministeri Haavisto on keskustellut muun muassa Yhdysvaltojen kehitysrahoittajien kanssa tällä viikolla, ja myös itse suuntaan ensin maanantaiksi Washingtoniin. Eli tarvitaan kansainvälistä yhteisöä, tarvitaan kansainvälistä yhteistyötä.

Edustaja Biaudet: kansalaisjärjestöt, niiden rooli. Tämä tuli muidenkin edustajien kysymyksissä. Aivan oikein, he ovat siellä läsnä, heillä on valtavasti osaamista, valtavasti annettavaa, mutta he tekevät aivan valtavan haastavissa olosuhteissa sitä työtä. Kyllä me heitä kuulemme koko ajan, ja on ihan selvää, että tämä kommunikaatio on todella tärkeätä, ja siksi Suomi on lisännyt ja tulee lisäämään sitä rahoitusta, mikä koskettaa kansalaisjärjestöjen työtä.

Edustaja Pelkonen: mitä voimme tehdä, miten tästä eteenpäin, humanitäärinen apu, tytöt, naiset. Keskustelin tänään Maailman ruokaohjelman pääjohtaja David Beasleyn kanssa, ja siellä juuri korostui se suomalainen osaaminen, mitä täälläkin on kysytty, eli kouluruoka tytöille ja pojille. Tässä on hyvä esimerkki siitä, mitä me teemme konkreettisesti tosi vaikeissa olosuhteissa juuri nyt siellä katastrofin keskellä yhdessä Maailman ruokaohjelman kanssa.

Edustaja Hopsu: kehitysyhteistyön jatko, normaali kehitysyhteistyö. Siihen ei olla nyt palaamassa. Tilanne on edelleen auki, [Puhemies koputtaa] ja selvitämme asioita ja palaamme asiaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ministeri Haavisto, 3 minuuttia.

14.57 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Erittäin hyviä kysymyksiä. Jos aloitan tästä edustaja Honkasalon kysymyksestä, joka osoitti turhautuneisuutta juuri siihen, että tilanne on nyt niin huono Afganistanin sisällä oikeastaan naisille, tytöille. Tytöt eivät pääse kouluun eivätkä yliopistoihin ja muualle. Eilen on juuri ollut Qatarin Dohassa suurlähettiläiden kokous ja tapaaminen Talebanin ulkoministerin kanssa — siellä on ollut myöskin Suomen lähettiläs mukana, suuri joukko EU-lähettiläitä — ja juuri nämä asiat on nostettu esille Talebanin kanssa. Taleban pyytäisi nyt rahaa maahan. Heillä on menossa maa konkurssiin, ja Euroopan unionin edustajat sanoivat, että ilman niitä ehtoja, että siellä kansalaisvapaudet toteutuvat, naisten oikeudet toteutuvat, tytöt pääsevät takaisin kouluun,

on turha haaveilla minkäänlaisesta tuesta. Tätä vääntöä ja keskustelua juuri nyt käydään, ja tämä on äärimmäisen tärkeä hetki. Samaan aikaan ihmiset kärsivät siellä kentällä, niin kuin tässä on kuvattu.

Edustaja Rantanen kysyi, keitä olivat nämä 414 Suomeen tullutta. Niistä on annettu eduskunnalle erikseen tarkkaa informaatiota, mutta se ei ole mikään salaisuus, että konsulitapausten määrä meidän aluksi arvioimastamme kasvoi voimakkaasti, eli Suomen kansalaisten, jotka olivat silloin Afganistanissa, ja sitten aivan viimeisenä päätöksenä päätettiin vielä laajentaa tätä lähetystölle työtä tehneiden määrää, ja nämä 83 henkilöä myöskin tähän määrään tulivat mukaan.

Edustaja Könttä kysyi hyvän kysymyksen alueen politiikasta, toisaalta Venäjän ja Kiinan roolista, jotka ovat maita, jotka tekevät nyt yhteistyötä Talebanin kanssa. Naapurimaat ovat monella tavalla paljon vartijoita. Tapasin Pakistanin ulkoministerin tuolla YK:n yleiskokouksen yhteydessä, ja kävimme läpi juuri sitä keskustelua, voiko Pakistan siinä naapurina vaikuttaa tähän Taleban-hallintoon johonkin siihen suuntaan, mitä mekin yritämme, ja ainakin he vakuuttivat, että heidän yrityksensä esimerkiksi naisten ja tyttöjen oikeuksien osalta ovat samansuuntaiset kuin meillä. Mutta olisi erittäin tärkeää, että voisimme vielä syventää yhteyttä Pakistaniin, ja jos katsoo nyt peruutuspeiliin, niin ehkä se Islamabadin lähetystön lakkauttaminen aikanaan oli vähän hätiköity toimenpide, koska Pakistan on valtava maa, sillä on valtava merkitys tuolla alueella. Totta kai, kun hallitus katsoo mahdollisuuksia avata uusia edustustoja, tätäkin tullaan sitten sinä hetkenä harkitsemaan.

Kiinan roolista kysyi muun muassa edustaja Adlercreutz, ja Kiinan kanssa myöskin pyritään käymään keskustelua juuri näistä ihmisoikeuskysymyksistä. Totta kai perusnäkemyksemme ovat joissakin asioissa kovin erilaiset.

Edustaja Kari aikaisemmalla kierroksella kysyi, minkälaisia lainmuutoksia esitetään. Meille on ehkä tärkeintä, että se pullonkaula, joka nyt tässä näkyi, että Suomi ei voi auttaa itseään ja Suomen kansalaisia ilman, että joku muu pyytää meiltä apua... Tässä varmasti on sellainen muutoksen paikka, mutta tästä käydään eduskunnan kanssa sitten keskustelua.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja al-Taee.

15.00 **Hussein al-Taee sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai kiitokset myös minun puolestani valtioneuvostolle, virkamiehille ja kaikille vapaaehtoisille, jotka ovat mahdollistaneet evakuointeja.

Ensinnäkin haluaisin kuulla, ulkoministeri Haavisto: Ei kai me olla tunnustamassa Talebanin hallintoa? Ja ollaanko EU:ssa yhtäläisesti sitä mieltä, että Taleban on edelleen ääriliike, terroristijärjestö, jonka kanssa neuvotellaan vain siksi, että sillä on panttivankina niin paljon afgaaneja siellä maassa? Ja sitten toinen kysymys on tämä, että kyllähän afgaaneille täytyy nyt lähettää viesti tästä salista myös täältä Suomesta, että ei me olla tässä niin kypärä kallellaan — kyllä Taleban haluaa monia asioita, ja me voimme neuvotella EU-tasolla. Me kykenemme neuvottelemaan, me emme ole jättämässä tässä kysymyksessä Afganistaniin pulaan ihmisiä, joitten kanssa me ollaan toimittu 20 vuotta. Tämmöinen niin kuin toivon viesti olisi hyvä lähettää, että siellä on paljon [Puhemies koputtaa] jo tehty ja tullaan tekemään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Meri.

15.01 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kun katsoin tuossa mediasta, niin sieltä leireiltä tulee viestiä, että muuta toivoa ei ole kuin Allah, mutta ainoa, joka tuntuu toimivan, on länsimaiset maat ja kristityt maat. Oikeastaan kysyn teiltä, ministeri Haavisto, kun ensinnäkin puhuitte yhteistyöfoorumista: miten esimerkiksi varakas Saudi-Arabia osallistuu? Kun ajatellaan, heillä on kulttuurinaan ja uskontonaan islam, joka on samaa kulttuuriperimää, niin olisi erittäin hyvä, että hekin osallistuisivat, ja kuinka paljon. [Hussein al-Taee pyytää vastauspuheenvuoroa] — Mielenkiintoista, että al-Taee onkin jo ulkoministeri, hän antaa vastauspuheenvuoroja.

Toinen kysymys liittyy siihen, että ette vastannut edustaja Rantasen kysymykseen koskien sitä, kuinka paljon on se niin sanottu ”piikki auki”. Elikkä kuinka paljon 39 miljoonan väestöstä voimme ottaa Suomeen? Missä se raja menee? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kinnunen.

15.02 **Mikko Kinnunen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kun Suomi teki Afganistanissa kehitysyhteistyötä, maamme toteutti lähimmäisenrakkauden periaatetta. Kansainvälisen yhteisön, Euroopan unionin ja Suomen tulee kaikin keinoin yhteistyössä varmistaa se, etteivät viimeisen 20 vuoden saavutukset ja vaikutukset valu hukkaan. Niin ei tarvitse olla.

Afganistanin operaation suurin ja tärkein hedelmä on varmasti alueella järjestetty koulutus. Korvien väliin saatua sivistystä ja taitoja ei kukaan voi ottaa pois. Tämän operaation kokonaisarvioinnissa on syytä käydä läpi, millaista koulutusta kannattaa toteuttaa kehitysyhteistyön kautta. Ministeri Haavisto nosti mahdollisuutena opettajien palkkojen maksamisen ja ministeri Skinnari kouluruuan järjestämisen. Kysyn vielä: mitä on vielä tehtävissä, jotta [Puhemies koputtaa] koulutuksen vaikutus alueella jatkuu esimerkiksi järjestöjen kautta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kaleva.

15.04 **Atte Kaleva kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Tosiaan, niin kuin ulkoministeri Haavisto tässä totesi, Suomella ei ole pysyvää edustusta Islamabadissa. Ja varmasti Pakistan on sellainen maa, joka on ehkä Aasiasta nyt kaikkein tärkein tämmöinen, jossa kiertävä suurlähettiläs Suomen asioita hoitaa. Tämä kiertävä suurlähettiläs hoitaa Pakistanin lisäksi Bhutania, Sri Lankaa ja Malediiveja. Ja nyt, jos ajatellaan, että Pakistan 180-miljoonaisena kansakuntana käsitellään samassa korissa näitten kolmen muun kanssa, jotka ovat sinänsä tärkeitä ja varmasti mielenkiintoisia maita, niin eihän se painoarvo ole ollenkaan sama.

Minä palvelin itse UNMOGIP-operaatiossa sotilastarkkailijana Kašmirin alueella, ja meillä oli hyvä yhteistyö. Kun minä olin kansallinen vanhin siellä Suomen osastossa, oli hyvä yhteistyö tämän kiertävän suurlähettilään kanssa. Eli käytännössä me sotilastarkkailijat kerrottiin suurlähettiläälle, mitä siellä Kašmirin alueella tapahtuu. Sitten Suomi vetäytyi tästä operaatioista pois, mikä oli sinänsä iso virhe, mutta ei ehkä nyt mennä siihen. Nyt siellä ei oikeastaan ole silmiä ollenkaan. Minä kysyisinkin [Puhemies koputtaa] ulkoministeri Haavistolta: onko ulkoasiainhallinnossa ajatuksia avata uudestaan pysyvä edustusto Islamabadiin? — Kiitos.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Harjanne.

15.05 **Atte Harjanne vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitos hallitukselle ja ulkoministeri Haavistolle tästä esittelystä.

En sinänsä jaa edustaja Saramon analyysiä, mutta hän toi nähdäkseni erinomaisen ja tärkeän näkökulman keskusteluun siitä, että nyt Afganistan-operaation päätyttyä konfliktin luonteesta, suomalaissotilaiden roolista ja operaation päämäärästä käydään keskustelua paljon, ja se on tervetullutta.

On ylipäänsä tärkeää, että kun me osallistumme ja päätämme kriisinhallintaoperaatioista, niin tässä talossa ja tämän talon ulkopuolella käydään avointa keskustelua operaatioiden luonteesta, vaikuttavuudesta ja päämääristä. Itse olen toki sitä mieltä, että Suomella kannattaa olla aktiivinen rooli osallistua operaatioihin, jotka edistävät meidän ulko- ja turvallisuuspoliittisia päämääriämme, tavoitteitamme, joihin vakaampi ja turvallisempi maailma kuuluu. Suomalaisten ammattitaito riittää kyllä varmasti myös vaativiin paikkoihin, mutta tämän keskustelun tärkeyttä silti toki alleviivaan.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Elomaa.

15.06 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Afganistanin tilanne on ollut enemmän tai vähemmän sekaisin jo useamman vuosikymmenen ajan. Nyt Yhdysvallatkin vetäytyy. Suomen näkökulmasta kriisi on merkinnyt humanitaarisen avun lisäksi pakolaisvirtaa ja rauhanturvaoperaatioihin osallistumista. Hallitus pyrkii kaikin tavoin kiihdyttämään maahanmuuttoa miettimättä seuraamuksia. Viime aikoina on käyty kovaa keskustelua osaamisvajeen paikkaamisesta työmarkkinoilla maahanmuuton avulla, mutta valitettava tosiasia on, etteivät keskimäärin matalasti koulutetut tulijat tuo tähän sen suurempaa ratkaisua.

On äärimmäisen valitettavaa, että ihmisten olot ovat kurjat Afganistanissa, tai aivan missä päin maailmaa tahansa, mutta ennen kuin maahanmuuttovirtoja esimerkiksi Afganistanista aletaan kasvattaa, onko hallitus edes laatinut perusteellista vaikuttavuusarviota niin talouteen kuin turvallisuuteen liittyen?

Lopuksi kuitenkin tämä viime operaatio oli onnistunut, siitä kiitos, ja ennen kaikkea ne suomalaiset rauhanturvaajat, [Puhemies koputtaa] jotka ovat vuosikaudet olleet siellä Afganistanissa — kiitos heille.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Tanus.

15.07 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin haluaisin sanoa lämpimät kiitokset niin ulkoministeriölle kuin puolustusministeriölle, ja tässä myös sisäministeri on tietysti toiminut. Täytyy sanoa myös parlamentaarisen kriisinhallintakomitean jäsenenä toimineena ja asioihin sitä kautta myös tutustuneena, että operaatio meni todellakin hienosti ja kaikin puolin mallikelpoisesti.

Kaksi kysymystä, mitkä haluaisin tässä nostaa esiin:

Toisaalta ajatellen näitä afganistanilaisia, joilla on hyvin, hyvin läheisiä omaisia, perheenjäseniä siellä. Onko heille nyt kuitenkin riittävästi sitä apua ja tukea osoitettu, ja pystytäänkö ihan näitä ydinperheenjäseniä sieltä saamaan vielä pois?

Sitten tähän kriisinhallintaoperaatioon liittyen. Siellä meidän hienosti toimineet ovat nähneet monenlaista. Kriisinhallinnan parlamentaarisessa komiteassa nostin esiin, [Puhemies koputtaa] kuinka tätä debriefingiä ja hyvinvointia pitäisi myös näitten operaatioitten jälkeen vahvistaa. Onko tätä tehty?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Puisto.

15.08 **Sakari Puisto ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Afganistanin opit on tarkoitus ottaa käyttöön arvioitaessa tulevia operaatioita. Nyt kun eduskunnankin käsittelyssä on Malin operaatio, kysyisin: Vaikka sitä varsinaista selvitystä ei ole vielä tehty, miltä osin kuitenkin näitä Afganistanin arvioita on otettu nyt jo huomioon harkittaessa Malin operaatiota? Onko miltään osin tullut esimerkiksi uusia näkökohtia? Sitten ainakin itse mietin vielä sitä, pitäisikö tässä Malin operaatiossa pelkän selvityksen sijaan kuitenkin tehdä selonteko, ajatellen ihan sitä, kuinka tuore tämä Afganistanin tapaus on, ja ajatellen kokonaisuutta — päämääriä, riskejä, laajentamista ja sitten operaation vaikeutta — koska selonteossa kuitenkin ne perustelut jouduttaisiin pohtimaan ja esittämään ja niistä keskusteltaisiin täällä julkisuudessa tarkasti.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Holopainen, Mari.

15.10 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies...

Puhemies Anu Vehviläinen: Mikrofoni päälle.

Arvoisa rouva puhemies! Suomen ylioppilaskuntien liitto SYL on ajanut hanketta, jossa saisimme stipendiohjelman, johon vainoa ja kriisejä pakenevat yliopisto-opiskelijat voisivat tulla opiskelemaan Suomeen, ja tätä opetus- ja kulttuuriministeriö nyt selvittää. Olen itsekin kirjallisessa kysymyksessäni kysynyt, voisiko Suomi auttaa vielä enemmän etenkin naisia ja tyttöjä, jotka eivät nyt saa opiskelumahdollisuuksia Afganistanissa.

Tämä SYLin ehdotus koskee laajemmin erilaisia kriisialueita, ja meillähän on kokemusta tällaisista ohjelmista, jotka ovat erityisesti tutkijoille suunnattuja ja joissa voimme auttaa ihmisiä, jotka eivät enää pysty jatkamaan työtään esimerkiksi oman maan vainosta johtuen. Nyt tilanne on toki akuutti etenkin Afganistanin osalta, mutta miten tämä selvityshanke [Puhemies koputtaa] nyt etenee opetus- ja kulttuuriministeriössä opiskelijoiden osalta?

Puhemies Anu Vehviläinen: Otetaan tähän vielä edustaja Junnila ja hänen jälkeensä ministeri Haavisto jälleen. — Edustaja Junnila.

15.11 **Vilhelm Junnila ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ulkoministeriön 4.5.2020 päivätyn raportin mukaan Suomi on kaikista kumppanimaista laittanut suurimmat panokset nimenomaan Afganistaniin. Tämä on ajanut vasemmalta ohi verrattuna jopa Afrikkaan, joka on hallitusohjelmassa keskeisessä roolissa. OECD on arvioinut, että Suomen kehitysapu Afganistaniin on ollut 463 miljoonaa euroa. Ulkoministeri on kuitenkin itse arvioinut summaksi 385 miljoonaa. Puolustusministeri on laskenut sotilaallisen kriisinhallinnan kustannukseksi 315 miljoonaa euroa, ja edelleen väitöskirjaa Suomen kehitysavusta Afganistanissa tekevä Ilona Kuusi on arvioinut kokonaissummaksi 846 miljoo-

naa euroa. 20 vuoden tulos on siis välilliset kustannukset huomioiden lähellä miljardia euroa.

Ulkoministeriö puhuu vaikutuksista peruskoulutuksen ja terveydenhoidon ympärillä, mutta pyydän ulkoministeriä avaamaan vaikutusarvioita myös muilta sektoreilta. Lisäksi kysyn, onko Afganistanin kanssa 2016 solmittu vapaaehtoisen paluun yhteispöytäkirja vielä voimassa ja noudatetaanko jatkossa vastavuoroisuutta [Puhemies: Aika!] laittomasti maassa olevien palautukseen.

Puhemies Anu Vehviläinen: Tässä vaiheessa ministeri Haavisto, 3 minuuttia. Täällä on vielä edustajia, jotka eivät ole saaneet ensimmäistäkään puheenvuoroa. Annan ne ensin ja sitten katsomme myös, että meillä riittää aikaa vielä toisenkin puheenvuoron saamiseksi eräillä edustajilla. — Nyt ministeri Haavisto, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

15.12 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Kiitos, arvoisa puhemies! Edelliseltä kierrokselta jäi edustaja Mäkelän kysymykseen reagoimatta. Hän kysyi, miten kauan aiomme jatkaa puuttumista asioihin, jotka eivät meille kuulu. Rupesin miettimään suomalaisen rauhanturvan historiaa, joka on aika pitkä. Olemme olleet Kyproksella ja muuallakin [Kimmo Kiljunen: Suezilla!] — Suezilla — ja voisimme kysyä, kuuluvatko nämä asiat meille vai eivät. Maailma nyt on sellainen nykyään, että kyllä nämä asiat meille kuuluvat, ja varsinkin sellaiset asiat, jos jossakin nousee terroristisia liikkeitä. Minä ainakin ajattelen, että ne kuuluvat Suomelle silloin, kun lähdetään liikkeelle.

Edustaja al-Taee, ollaanko jättämässä afgaaneja pulaan: Ei olla jättämässä. Etsitään niitä keinoja, joilla maan sisällä voidaan vaikuttaa, ja totta kai etsitään näitä keinoja perheenyhdistämiseen ja muuhun, niin kuin tässä kerroin.

Edustaja Meri, kuinka kauan piikki on auki: Ei ole mitään piikkiä, joka olisi auki, vaan hallitus tekee, on tehnyt nämä evakuointipäätökset. Niillä oli alku ja niillä oli loppu. Erikseen ovat perheenyhdistämisasiat ja erikseen ovat sitten kiintiöpakolaisasiat. Kustakin näistä päätetään erikseen, ja luvut ovat sitten päätöksen yhteydessä tiedossa.

Edustaja Kinnunen, totesitte hyvin tästä lähimmäisenrakkauden periaatteesta, ja se on tietysti ollut ohjaavana, mutta hyvin tärkeä kysymys on se, miten voitaisiin koululaisia, nuoria, lapsia vielä enemmän maassa auttaa, ja sitä kansainväliset järjestöt pyrkivät tekemään, YK, Punainen Risti, muut järjestöt, ja etsitään tapoja tukea.

Edustaja Kaleva kysyi, avataanko lähetystöä uudestaan Pakistaniin. Mitään päätöksiä ei ole, mutta uskon, että tämäkin tilanne, joka nyt on Afganistanissa, auttaa arvioimaan sitä, olisiko tällainen tarpeen. Tästä on hyvä käydä myös täällä eduskunnassa keskustelua.

Edustaja Elomaa, puhuitte pakolaisvirrasta ja tämäntyyppisistä asioista. Niin kuin sanoin omassa puheenvuorossani, ei ole vielä sellaista pakolaisvirtaa, mikä voisi pahimmissa olosuhteissa tapahtua riippuen Afganistanin humanitäärisen tilanteen kehityksestä, taloudellisen tilanteen kehityksestä. Huonot merkit ovat tällä hetkellä ilmassa, ja juuri siksi etsitään ratkaisuja, miten voidaan tukea siellä alueella ja maan sisällä tilannetta.

Edustaja Puisto, kysyitte, onko Afganistanin oppeja, sovelletaanko jotain jo näissä Malioperaatioissa tai muussa. Ensinnäkin tämä Malin päätöksentekomekanismi — tarkistin sen vielä ulkoministeriössä — on nimenomaan nykyisen lainsäädännön mukainen, ja jos siihen on huomautettavaa, niin totta kai eduskunnan kanssa tästä käydään keskustelua. Mutta otetaanko jotakin huomioon: itse ainakin ottaisin huomioon siviiliyhteiskunnan roolin,

maiden ja alueen sisäisten jännitteiden roolin, erilaiset ryhmät, jotka ovat ehkä siellä syrjäytyneessä asemassa.

Edustaja Junnila, kuvasitte näitä eri lukuja, joita itsekin esitin. Ministeriön virkavastuulla laatimia lukuja täältä esitetään. Kyllä, 20 vuotta on ollut pitkä aika. Lopputulos ei ollut sellainen kuin toivoimme, [Puhemies koputtaa] mutta oppi on mennyt ihmisille kuitenkin sinne korvien väliin ja siellä varmasti edelleen on.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Laakso.

15.16 **Sheikki Laakso ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On tosiaan turha olla jälkiviisas siitä, kannattiko Afganistaniin mennä vai ei, mutta 20 vuoden jälkeen on kuitenkin hyvä tajuta se asia, että on turha kuvitella, että me voidaan mennä johonkin muuttamaan ihmisten asenteita ja aatteita. Eihän se onnistu edes HIFK—Jokerit-pelissä, [Anders Adlercreutz: Ei ole ollut pitkään aikaan!] että mennään kertomaan, että lopussa vaikka sitten KK voittaa tai vastaavaa. Tilanne on joka tapauksessa se, että tämä on täysin mahdoton yhtälö yrittääkään tähän asiaan. Se on eri asia, että mennään oikeasti turvaamaan rauhaa ynnä muuta.

Tarkoitus oli vielä kysyä sellaista hommaa, että kun EU:lla on nopean toiminnan joukot ja noin 100 miljoonaa on laitettu rahaa siihen leikkiin, niin pitäisiköhän meidän vaatia EU:lta jonkunnäköistä selontekoa, [Puhemies koputtaa] miksi tämä homma ei toimi.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kivisaari.

15.17 **Pasi Kivisaari kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on ymmärrettävästi keskeyttänyt kehitysyhteistyönsä Afganistanissa. Ilmeisesti vain välttämätöntä humanitääristä apua annetaan. Ja kyllä, kuten täällä on todettu, 20 vuoden kokonaisvaltaisen toiminnan jälkeen on todellinen vaara, että ajaudutaan lähtöpisteeseen. Se vaara on siis todellinen ja osaltaan myös painajaismainen esimerkiksi tyttöjen ja naisten oikeuksien kannalta. Afganistan on ollut Suomen suurin kehitysyhteistyökumppani. Vuosittain kehitysrahoitus maahan on ilmeisesti ollut noin 30 miljoonaa euroa. Kysyisinkin vielä, mitä rahoitukselle siis tapahtuu nyt jatkossa: suunnataanko kokonaisuus kokonaan toisaalle [Puhemies koputtaa] vai varataanko se humanitääriseen apuun?

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Virta.

15.18 **Sofia Virta vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun täällä salissa on muutamaan otteeseen pohdittu sitä, onko se kaikki työ, jota Afganistanissa on tehty viimeisen 20 vuoden aikana, nyt mennyt hukkaan, niin ei se ole mennyt hukkaan. Sillä on turvattu lapsuutta, nuoruutta, naisten oikeuksia ja sillä on muun muassa onnistuttu puolittamaan äiti- ja lapsikuolleisuus.

Mutta nyt tilanne on vakava. Afganistan on jo aikaisemmin ollut vaarallinen maa lapsille. Nyt se on yksi maailman vaarallisimmista maista. Ja kun me puhumme Afganistanista ja Afganistanin tilanteesta, niin me puhumme paljon lapsista, sillä puolet väestöstä on lapsia. Me puhumme lapsista, joista moni on nyt hengenvaarassa, lapsista, joiden elintaso on ollut jo laskusuunnassa vallitsevan koronapandemian ja kuivuuden vuoksi. Tänä vuonna pakon edestä kotinsa jättäneistä 80 prosenttia on ollut lapsia ja naisia. Noin 10 miljoonaa

lasta on nyt humanitäärisen avun varassa ja miljoonan alle 5-vuotiaan lapsen arvioidaan kärsivän aliravitsemuksesta tilanteen jatkuessa. Nyt tilanne lasten oikeuksien toteutumisen suhteen on siis valtavassa kriisissä. Yhä useamman lapsen oikeus elämään, henkiinjäämiseen, kehitykseen tai kouluun on vaakalaudalla. [Puhemies koputtaa] Me, Suomi, olemme yksi vakaimmista maista, ja meidän täytyy auttaa jokaista lasta maan rajoista riippumatta. [Puhemies koputtaa] Kysyisin hallitukselta: [Puhemies koputtaa] mitä konkreettista tehdään juuri lasten auttamiseksi?

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tässä vaiheessa ministeri Kaikkonen, 2 minuuttia, sitten vielä edustajapuheenvuoroja. — Ministeri Kaikkonen.

15.19 **Puolustusministeri Antti Kaikkonen:** Arvoisa puhemies! Vielä EU:n taisteluosastojen toimimattomuudesta. Suomi on kyllä sinällään jo jonkun aikaa pitänyt esillä tätä asiaa, että konseptia täytyy kehittää, ja on hyvä, että nyt siihen ollaan tarttumassa, ja uskon, että lähikuukausien aikana tässä myös eteenpäin tullaan pääsemään. Tähän on nyt havahduttu laajemminkin EU-tasolla. Tämä edustaja Laaksolle.

Edustaja Tanus nosti esiin tämän, sanoisinko, kriha-veteraanien tilanteen. Voi sanoa, että nämä nykyiset rauhanturvaajien psykososiaalisen tuen ja hoidon järjestelyt on kehitetty pitkälti itse asiassa juuri Afganistanin operaatioiden kokemusten perusteella. Eli se on se pohja kaikelle muullekin, mitä teemme.

Tähän liittyy kysymys siitä, että Suomen Rauhanturvaajaliiton, joka myös tätä kuntoutusta ja vertaistukea järjestää aika keskeisellä tavalla, resursseja on leikattu johtuen käsittääkseni veikkaustuottojen, STEA-tuottojen pienenemisestä. Tämä huoli on kuultu, ja meillä puolustusministeriössä on käynnistetty nyt nopeat toimet, joilla voitaisiin mahdollistaa lisäresurssit vielä tälle vuodelle Suomen Rauhanturvaajaliitolle. Tässä ollaan liikkeellä. Sama ongelma koskee ensi vuotta, ja etsimme ratkaisuja myös ensi vuodelle, koska tämä työ, mitä Suomen Rauhanturvaajaliitto tekee tässä asiassa, on erittäin tärkeää.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Saramo.

15.21 **Jussi Saramo vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! On varmasti niin, että Suomi teki paljon hyvää, joka ei pyyhkiydy, kuten tässä on todettu, ja on varmasti niin, että nyt meidän pitää tehdä vielä, tekeminen ei voi loppua. Me tarvitaan humanitaarista apua, me tarvitaan perheen yhdistämisiä, me tarvitaan kansainvälistä painetta, Suomi siinä mukana.

On todella helppo olla samaa mieltä lähes kaikesta ministeri Haaviston sanomasta, mutta kuitenkin takerrun siihen yhteen sanaan. Sen sijaan, että todettaisiin reilusti meidän ajautuneen sodan osapuoleksi, niin sanotaan, että meillä oli ”kehityskomponentin lisäksi sotakomponentti”. Mielestäni tämä ei edistä sitä sellaista keskustelua, jota me tarvittaisiin nyt, kun mietitään — täällä Mali on nostettu hyvin esimerkiksi — tulevia operaatioita. Kyllä meidän minusta pitää se arvio tehdä niin, että me oikeasti mennään peilin eteen ja katsotaan, myönnetään se, että oltiin sotaa käyvä maa, osapuoli, ja sitten tehdään sen pohjalta ne ratkaisut. Ja sitten kun tulevaisuudessa tehdään ratkaisuja, niin tiedetään, [Puhemies koputtaa] mitä tehdään, ja tarvittaessa sitten aina muutetaan toki päätöksiä, [Puhemies koputtaa] kun tilanteet muuttuvat.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Pelkonen.

15.22 **Jaana Pelkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kysyisin vielä nopeasti tästä ministeri Haaviston mainitsemasta poikkihallinnollisesta työryhmästä, jota ollaan asettamassa arvioimaan lain muutostarpeita: onko tälle työlle olemassa jokin tavoitearvio tai -aikataulu? Eli kiinnostaisi tietää, koska saamme tietää lisää tästä aiheesta.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Adlercreutz.

15.22 **Anders Adlercreutz r** (vastauspuheenvuoro): Ärade talman! Vaikka olisikin sitä mieltä... [Puhuja aloittaa puheenvuoron mikrofonin ollessa suljettuna]

Puhemies Anu Vehviläinen: Nyt vielä pitäisi laittaa se mikrofoni päälle.

Arvoisa puhemies! Tämä on nyt ilmeisesti äärimmäisen vaikeaa.

Vaikka olisikin sitä mieltä, että lapsen ei pidä päästä vanhempansa luo tai miehen vaimonsa luo, niin perheenyhdistäminen on kuitenkin asia, josta ollaan yhteisesti sovittu ja joka on Suomen lakiin kirjattu. Afganistanin kohdalla siinä on se haaste, että se on käytännössä liki mahdotonta. On olemassa byrokraattisia esteitä, byrokraattisia ongelmia, käytännön ongelmia, joidenka takia prosessia ei edes saa aloitettua, ja se on sellainen ongelma, jolta meillä ei ole oikeutta sulkea silmiämme, vaikka olisi mitä mieltä perheenyhdistämisistä. Me ei voida asettaa ihmisiä erilaiseen asemaan sen perusteella, missäpäin maailmaa he asuvat, varsinkin kun me tiedämme, että Afganistanin tilanne on äärimmäisen vakava, paikoittain äärimmäisen vaarallinen. Tiedämme, että Suomessa asuu ihmisiä ja Suomen kouluissa käy nuoria, [Puhemies koputtaa] jotka eivät tiedä, miten heidän läheistensä kanssa käy.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Savola.

15.24 **Mikko Savola kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Ministeri Haavisto, te sanoitte, että Talebanin kanssa ei tehdä yhteistyötä, ja näissä puheenvuoroissa aika monta kertaa Talebaniin on nyt viitattu. Me näemme sen, kuinka vahva toimija Taleban maassa on. Ei mennyt montaakaan viikkoa, kun he ottivat vallan takaisin itselleen, kun länsimaiden joukot vetäytyivät maasta. Meillä on huoli humanitäärisistä asioista, lasten, tyttöjen, naisten asemasta, koulunkäynnistä, terveydenhuollosta, mutta onko kuitenkin niin, että mikäli tätä apua heille halutaan antaa, meillä on oltava keskusteluyhteys myös talebanien kanssa ja heidän kanssaan pitäisi myös saada jonkinlainen poliittinen ratkaisu? Onko tämä kuitenkin realismia — ei nyt välttämättä Suomen ja Talebanin välillä — EU:n ja Talebanin välisissä keskusteluissa?

Kaiken kaikkiaan haluan kiittää tästä hyvästä keskustelusta. Toivottavasti me jatkamme tämän aiheen ympärillä [Puhemies koputtaa] myöskin jatkossa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kiljunen, Kimmo.

15.25 **Kimmo Kiljunen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä jatkaisin itse asiassa suoraan tuosta, mistä edustaja Savola puhui.

Meidän kannattaa nyt suunnata katseemme tulevaan, ei pelkästään siihen, mitä on mennyt — meidän täytyy oppia siitä menneestä. Tulevan osalta on selvää, että me tunnistamme sen hallituksen, joka sinne on syntynyt, eli tämän Talebanin hallituksen. Šarialaki on pantu täysimääräisesti voimaan, kyllä sekin nähdään. Tunnistamme Talebanin aikaisemmat terroriteot, mihin se on osallistunut, ja järkyttävät ihmisoikeusloukkaukset. Tunnistamme myöskin sen, mikä on naisten asema tässä yhteiskunnassa.

Mutta silti olemme siinä tilanteessa, että Afganistan säilyy YK:n jäsenvaltiona. Ollessaan YK:n jäsenvaltio se allekirjoittaa yleismaailmallisen ihmisoikeuksien julistuksen, ja siellä on tietyt kriteerit sille, millä tavalla hallintoa myöskin ihmisoikeuksien näkökulmasta ylläpidetään. Sen takia minä itse olisin vetoamassa myöskin vähän samaan asiaan, että tunnistamme nämä ongelmat, ja olin ilahtunut kuulleessani, että Euroopan unionin lähettiläät ovat käyneet nyt alustavia keskusteluja, miten me voimme edetä yhteistyössä, ei ainoastaan rahoituspanosten osalta vaan myöskin sisällöllisesti, kuinka yhteiskuntaa viedään eteenpäin. Ja tämä on ehkä [Puhemies koputtaa] se portti tulevaan, että ei eristetä Afganistanin kansaa [Puhemies koputtaa] tässä prosessissa vaan pidetään mukana.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Kari, Mika.

15.26 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä kun käytettiin aikaisemmin puheenvuoroja, että kaikki 20 vuoden aikana tehty työ on kadonnut ja hävinnyt Afganistanin hiekkaan, niin näin ei luonnollisesti ole, ja yksi keskeinen osa tätä panosta, joka on kannattanut tehdä, on terrorismin vastainen työ. Se, kutsutaanko tätä terrorismin vastaiseksi sodaksi tai aktiivitoimeksi, on ehkä semantiikkaa. Meidän pitää palata muistoissamme sinne 20 vuoden takaiseen tilanteeseen, jolloin kokonainen valtio oli kansainvälisen terrorismin alusta, ja meidän pitää nähdä myös tulevassa kriisinhallintatyössä tämä komponentti edelleenkin. Yhtenä hyvänä torjuntatoimena tälle kehitykselle on tyttöjen ja naisten oikeuksien esillä pitäminen ja niihin vaikuttaminen, ja tämä hallitus on tehnyt niissä asioissa hyvää työtä.

Haluan lyhyesti sanoa vielä sen, että viime viikolla olimme Pariisissa keskustelemassa kansainvälisestä yhteistyöstä rauhanturvaoperaatioiden ja muiden osalta, [Puhemies koputtaa] ja toivon hallitukselle tässä työssä erinomaisen hyvää jatkoa.

Puhemies Anu Vehviläinen: Edustaja Niikko.

15.27 **Mika Niikko ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Arvoisa ministeri, kun mainitsitte sen, että me pyrimme nyt yhteisesti YK:n kautta ja muillakin tavoin osallistumaan Afganistanin siviilihallinnon ylläpitämiseen, kuten mainitsitte, että vaikkapa opettajien tai lääkäreiden palkkojen maksuun ja niin päin pois, niin tavallaan nyt, ennen kuin tämmöisiä lopullisia päätöksiä valtioneuvosto tekee, olisi varmaan syytä ihan keskustella siitä, mihin kaikkeen me sitoudumme. Nimittäin nythän meillä on se 30 miljoonaa euroa annettu vuosittain sinne rahaa kahdenvälisesti, muistaakseni 10 miljoonaa ja 20 miljoonaa mennyt YK:n ja muiden järjestöjen kautta, ja nyt jos tämä sama potti on tavallaan siellä pöydällä käytettävissä, niin ennen kuin mitään sitoumuksia tehdään, niin siitä pitäisi tehdä kunnon vaikuttavuusarviot, koska nythän voi käydä niin, että me ostamme ikään kuin aikaa tai ostamme ikään kuin demokratiaa tällä hommalla, ja tämä voi olla samanlainen suo, mikä on ollut tähänkin saakka, elikkä se ei välttämättä toimi sillä tavoin. Toki ymmär-

rän tämän inhimillisen hädän, [Puhemies koputtaa] mihin haluamme vastata, mutta siitä pitäisi olla kumminkin hyvin paljon avoimuutta myös eduskunnassa, kun näitä päätöksiä tehdään.

Puhemies Anu Vehviläinen: Ja tämän keskustelun viimeinen puheenvuoro, ministeri Haavisto, 3 minuuttia, olkaa hyvä.

15.28 **Ulkoministeri Pekka Haavisto:** Arvoisa puhemies! Kiitos edustajille erittäin hyvästä keskustelusta, ja tässä vielä tuli tämä painotus lapsiin muun muassa edustajan Virran puheenvuorossa, mitä tehdään Afganistanin lasten eteen konkreettisesti, ja näitä keinoja juuri nyt etsitään kansainvälisten järjestöjen, YK:n, Lääkärit Ilman Rajoja, Punaisen Ristin ja muiden kautta. Siellä esimerkiksi maan sisäiset pakolaiset ovat aivan kauheassa tilanteessa, niin kuin on nähty, siellä telttojen tai riepujen alla, talvi on tulossa, aikaa ei ole kovin paljon näiden ihmisten auttamiseen, ja tästä tulee se kiire tässä humanitäärisellä puolella.

Edustaja Saramo, totesitte näistä eri komponenteista. Toivottavasti sanoin ”sotilaallinen komponentti” tai ”sotilaskomponentti” ja ”kehityskomponentti”. Tätä tarkoitin, että tässä ovat olleet nämä molemmat: turvallisuus erittäin painokkaasti sen terrori-iskun jälkeen, joka laukaisi tämän koko Afganistanin operaation, mutta kehityskomponentti vahvasti siinä 20 vuoden ajan.

Edustaja Pelkonen, kysyitte, koska tämän lainsäädäntöuudistuksen ehdotuksen työtä voidaan esitellä. Toivottavasti kevään aikana tulee mahdollisuus käydä ainakin eduskunnan valiokuntien kanssa tästä tarkempaa keskustelua.

Täysin samaa mieltä, edustaja Adlercreutz, mitä sanoitte perheenyhdistämisestä. Se on tietty oikeus, joka laissa on määritelty, ja jos me estämme sen viranomaisina, että sitä oikeutta ei voi käyttää, koska ei pääse sitä anomusta jättämään, se ei varmaan ole se, mitä eduskunta on tarkoittanut. Uskon, että täällä on tarkoitettu, että sitä oikeuttaan voi yrittää käyttää.

Edustaja Savola ja edustaja Kiljunenkin nostivat esille tämän kysymyksen, voiko Talebanin kanssa neuvotella. Emme tunnusta sitä, emme tue sitä, emme hyväksy sen tapaa ottaa valtaa maassa, mutta on juuri näin, että on tiettyjä asioita, esimerkiksi humanitäärisessä avussa, joiden perille pääsy täytyy taata, ja se täytyy taata Talebanin hallinnoimien alueiden kautta, ja etsitään niitä keinoja, millä suoraan voitaisiin näitä ihmisiä auttaa. Tämä liittyy myöskin edustaja Niikon kysymykseen, millaista yhteistyötä voidaan näissä olosuhteissa tehdä. Me luotamme aika paljon YK:hon tässä tilanteessa. YK-järjestöillä on hyvin laaja verkko ollut Afganistanissa. He sanovat, että he voivat sitä verkkoa edelleen ylläpitää, jos kansainvälisellä yhteisöllä on tarvetta auttaa ihmisiä suoraan, näitä maan sisäisiä pakolaisia ja Afganistanin ympärillä oleviin naapurimaihin tulleita pakolaisia. Siinä eri YK-järjestöt ovat varmasti sellainen luonteva kanava, ja uskon, että EU:ssa löytyy yhteistä pohjaa tälle.

Edustaja Kari vielä otti esille tämän terrorismin vastaisen työn, joka ainakin itselläni on ollut se motivaatio, miksi on tärkeää, että olemme Afganistanin kaltaisessa maassa, joka on mahdollistanut valtavan suuren terroristi-iskun Yhdysvaltoja vastaan ryhmältä, joka on suunnitellut terrori-iskuja myöskin Eurooppaa vastaan. On erittäin tärkeää, että olemme mukana tässä terrorisminvastaisessa työssä myös jatkossa. — Kiitos keskustelusta.

Keskustelu päättyi.

Asian käsittely päättyi.